

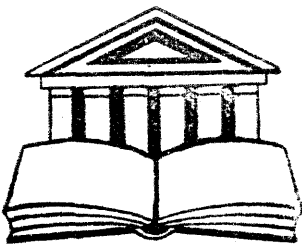
Arenng

SISU:

3

XI AASTARÄIK

1 9 3 7

Dr. V. György — Rumeenia
omapärase vabaharidustöö.

N. Ruus — Linnade vabahari-
dustöö korraldamisest.

E. Piir — Raamatukogude te-
gevusest Võrumaal.

Maateater.

Rahvaülikoolid.

Seltside töomailt.

Rahvamajadest.

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

F-ma

M. Jänese nimi

tagab Teile **rikkalikumat valikut,
odavamata hinda,
asjatundlikku teenimist!**

Suurim ladu kodu- ja välismaa kevade
mantli-, palitu-, ülikonna- ja kleidi-

uudisriietest

DAAMIDE JA HÄRRADE **valmis üliõivaste eriosakond.**

Oma töökoda.

Tellimiste vastuvõtmine.

F-ma

M. Jänese,

Tartus Kaubahoov 9-10-11-12
Tel. 5-91 Töökoja tel. 14-69

K Ü, „RAHVAÜLIKOOI“

**Eesti kirjanduse-, paberl- ja kirjutus-
materjali kaupade suurlaod Tallinnas**

Kõikide raamatute, ajakirjade, aja-
lehtede tellimiste kiire täitmine

Odav ja nägus raamatute kõitmine,
kogudele

Harju tän. 48, omas majas. Kõnetraat 444-39, 444-37
Pärnu mnt. 10, pangamajas. Kõnetraat 446-67, 446-66

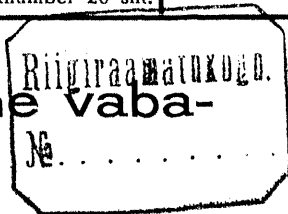
A R E N G

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

№ 3 22. märts	Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender. Tegev toimetaja Nee-me Ruus. Maateatri osa toimetaja A. Särev. Toimetuse liikmed: J. Rummo ja A. Sibul. Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetus ja talitus: Tallinn, Uus t. 2, telef. 452-64. Ilmub 12 korda aastas. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas, üksiknumber 20 snt.	1937 XI aastakäik
----------------------	---	--------------------------

Rumeenia omapärane vaba- haridustöö.

Dr. Váro György.

5. Soome-Ugri kultuurkongressist möödunud suvel Tallinnas võttis osa teiste seas ka Rumeenias asuva Ungari vähemusrahvuse vabaharidustöötegelasi. Alljärgneva artikli autor tutvus põhjalikult ka Eesti vabaharidustööga, et rakendada oma kodumaal siit kaasaviidud kogemusi. Avaldame meeleldi ülevaate Rumeenia omapärasest ja mitmeti huvitavast vabaharidustööst, kuna meil pääleli on väga harva olnud võimalust saada andmeid Lõuna-Euroopa riikide vabaharidustööst.

Toimetus.

Rumeenia linna ja küla vahel puudub märgatav erinevus, mis tingitud peamiselt sellest, et suurem osa rumeenia haritud kihist eraldus külast alles mõni aeg tagasi. Intelligentid tunneb end sõltuvana ja vastutavana rahva ees, mistõttu tema püüded küla majanduselu, kultuuri ja tervishoiu tõstmise huvides tunduvad ka endastmõistetavana.

Väga tähelepanuväärset tööd on teinud „Herzog Karl'i Kultuurühing.“ Selle töö ülemjuht on Rumeenia kuningas Karl ise, kuna tegeliku töö vaimseks

juhiks on kuulus professor Gusti, kes juba palju aastaid nende teadusliku väljakujunemise eest on hoolt kannud, kes selle töö vastu erilist huvi tundsid.

„Herzog Karl'i Kultuurühing“ algas oma tegevust 1934. a. jaanuaris.

Detsembris 1935 ilmusid Bukarestis töö tagajärjed suurejooneliste väljapanekute näol, mis võimaldasid põhjaliku ülevaate saamise tehtud tööst.

Kultuurühingul on kolm sihti:

1) Ta uurib küla olundeid, 2) juhatab kultuurhoonete (Kulturhaus) tegevust ja 3) mitmesuguste kultuuriliste ettevõtete, raamatukogude jne. ellukutsumisega hoolitseb ta küla hariduselu arengu eest.

Oma uurimuste kestel valmistavad õpilased täiuslikke monograafiaid üksikutest küladest. Nad koguvad põhjalikke andmeid küla tervishoidlikest ja kultuurilisist olundest, korjavad rahvalaule, rahvajutte jne., milliseist tähelepanekuist hiljem valmistavad statistilisi tabeleid, graafilisi märkmeid, aruandeid jne., võimaldades selkombel kõigile asjastuhvitatuile küla ellu pilku heita.

Ühingu tähtsaim töö aga toimub kultuurhooneis, milliseid järjest suuremal arvul juure asutatakse.

Nende rohkearvuline juurekasv on otse hämmastav. 1934. a. teotseid ühingu 401 kultuurhoonet, 1935. a. aga juba 1118.

Kultuurhooned taotlevad väga mitmesuguseid sihte: korraldavad haridusolusid, hoolitsevad juhtide väljakoolitamise eest, on rahvale nõuandjais mitmesuguseis küsimusis jne.

Siin teotsevad ka üliõpilaste töörühmad vastavate eriteadlaste juhtimisel. Töörühmad tegelevad esijoonel tervishoidlike küsimustega, kuna just see probleem rumeenia külades senini kõige raskemaks ja talumatumaks on osutund. Ka hoolitsevad nad usulise kasvatus eest, võimaldavad muusikalise hariduse saamist, organiseerivad maa teatreid, propageerivad rahvakunsti kogumist ja säilitamist jne. jne. Vaimuarengu teenistuses on rikkalikud raamatukogud, aja-

lehed, ajakirjad, populaarteaduslikud loengud, raadio jne.

Ühingu raamatukogud, ajalehed ja muud kultuurilised üritused taotlevad kahesugust otstarvet: annavad juhiseid ja näpunäiteid kultuurhoonete juhtidele — ja hoolitsevad külaelanike haridusliku taseme tõstmise eest.

Seepärast ilmub ka juhtidele määratud ajakiri „Kultuurhoone“, ja seeria raamatuid, pealkirjaga: „Kultuurhoone raamat“, külaelanike jaoks aga nädalajakiri „Albina“ ja raamatuteseria „Raamat küla üle“. Mõningail kultuurhooneil on oma raamatukauplused, mis senini on töötanud kõigiti rahuldavate tagajärgedega. Nii võidi seeriast „Raamat küla üle“, mida külades ühe aasta jooksul 45.085 eksemplaris trükiti, juba 10.075 tükki ära müüa.

Üliõpilaste töörühmad.

„Herzog Karli Kultuurühing“ kasutab oma töös peamiselt üliõpilasi, kes

Majapidamiskursus Rumeenia külanaiskonnas.

Üliõpilaste töörihm aiadõel.

suvekuudel (juuli — sept.) vähemates gruppides külla tulevad ja siin plaanikindlale tööle asuvad. Prof. Gusti rakendas nad kõigepealt monograafiliste tähelepanekute uurimisele. Milline on nende töögruppide määratusuur tähtsus, selgub juba sellest, et siin noored inimesed külaellu puutuvais küsimusis silmapaistvaiks eriteadlasiks koolitatakse, kellest siis hiljem kujunevad suurepärased juhid kaugeleulatuva tähtsusega külatöele.

Üliõpilased, kes kõnesolevast tööst soovivad osa võtta, saavad sellekohase erihariduse juba ülikoolis ja võetakse töörihma vastu pärast vastava katse sooritamist sotsioloogiliste küsimuste alalt.

Üksikutes rühmades töötab 5—6 üliõpilast vastavate eriteadlaste (arstid, insenerid jne.) juhatusel.

Püsivam töökontakt mitmesuguste töörihmade vahel saavutatakse ajakirja „Töörihmade teateid“ kaasabil.

Tööst osavõtvad üliõpilased saavad tasu 2000 lei'd (umbes 60 kr.) kuus, millest jätkub vabalt äraelamiseks. Eriteadlased määratakse kohale vastavate ministriumide poolt kindla päevapalgaga ja nende käsutusse kuuluvate riigi poolt muretsetavate tarviliste instrumentidega.

Töörihmade tähelepanuväärne töö toimub neljas valdkonnas: tervishoiu, töö, hariduse ja hinge aladel. Nagu selgub mitmesuguste arvude võrdlemisest,

on selle töö alal järjest sammutud edu suunas. A. 1934 töötas töörihmades 154 inimest ajaga 13.867 tööpäeva, a. 1935 aga juba 355 inimest 32.660 tööpäevaga.

1934. ja 1935. a. töötati järgmiste tagajärgedega:

Tervishoiu alal:

R a v i	1934	1935
Arstlikke läbivaatusi . . .	18.012	65.571
„ „ „ kodus .	—	6.216
Injektsioone, neist enam kui pool nakkushaiguste vastu	—	17.170

Päaleselle asutati eeskujulik apteek, 4 alatist ambulantsi ja ehitati 4 rahva supelpaika.

K e h a k u l t u u r	1934	1935
Sõjaväelist õppust	329 t.	1 754 t.
Kaitseliidu harjutust . . .	—	828 t.
Ehitati spordiplatsi . . .	—	61.696 m ² .

Töö alal:

A i a n d u s	1934	1935
Sordiparandusi	3.473	11.259
Puude pitsimist	—	6.245
Teaduslikke ettekandeid .	22	119
Asutati puukoole	—	8
Peeti loenguid mesindust	—	115

E h i t u s t ö ö	1934	1935
Tsement- sildu	22	—
Uusi sildu	—	289
Sillaparandusi	—	404
Puusildu	397	—
Kraavi	30.600 m	116.693 m
Teed	60.450 m	60.520 m

H a r i d u s e a l a l	1934	1935
Asutati kultuurhooneid .	22	42
Ehitati „ „ .	—	2
Korraldati loenguid ja läbirääkimisi	96	943
Jagati raamatuid	1.600	4.091
Asutati koole täiskasvanuile	—	5
Korraldati teatri-etendusi .	—	75

Linnade vabaharidustöö korraldamisest.

Neeme Ruus.

(Loeng Riigi Ringhäälingus 14. II 1937. a.)

Vabaharidustöö teostajateks linnades on päämiselt: 1) rahvaülikoolid ja haridus- ning kultuurorganisatsioonid; 2) kutseühingud, näit. ametnike-, käsitöölise-, vabakutseliste- jt. organisatsioonid; 3) omavalitsuste, riigi või eraisikute poolt ülalpeetavad kultuurasutused, nagu: raamatukogud, muuseumid jm.

Oskuste ja teadmiste levitamise alal töötavad linnades päämiselt kutseorganisatsioonid ja rahvaülikoolid, korraldades vastavaid loenguid ja kursusi. Rahvaülikoolid linnades on avalikud vabad õppeasutused, kus töökava koostatakse vastavalt kuulajaskonna tarvetele ja huvidele. Linna rahvaülikooli tööst osavõtt on võimaldatud eranditult igale kodanikule.

Kutseorganisatsioonid sellevastu hoolitsevad päämiselt oma kutseala liikmete sotsiaalsete ja kultuuriliste tarvete rahuldamise eest, kusjuures päärrõhk langeb sotsiaalsete tarvete rahuldamisele.

Kogemused on näidanud, et kõige mõjuva-

malt saab teostada vabaharidustööd kutseorganisatsioonide kaudu. Rahvaülikoolid ja hariduslikud seltsid ei pääse alati ligdale kõigile kodanikele. Arst aga näit. tuleb meeeldi loengule, mille on korraldanud arstide ühing, samuti käsitööliline ilmub oma seltsi koosolekule ja ametnik eelistab kursust, mille on korraldanud tema kutseühing.

Rohkearvulist kutseühingutelt tulekski soovida kindlamakujulist vabaharidustöö korraldamist oma liikmeskonnas. Muidugi hoolitsevad kutseühingud esmajoones kutsehariduse levitamise eest: majateenijate ametiühing korraldab oma liikmetele keedu- ja kodukorras- tuskursusi, inseneride ühing — loenguid tehnika alalt, ühistegelaste koondised — ettekandeid ühistegevusest, jne. Või siis jälle käsitletakse neis ettekandeis oma kutseala teenistuja palgatingimusi ja võimalusi nende parandamiseks.

Nende kutsealaliste probleemide kõrval

Hinge alal	1934	1935
Peeti jutlusi	89	222
Asutati ja parandati kirj- kuid		6

28 kogukonnas, kuhu ulatus rühmade tegevus, algas gruppide juhatusel suurejooneline töö kultuurilisel, tervishoidlikul ja majanduslikul alal. See tähendas külale tõsist edu ja häaolu. Kõikjale asutati arstlikke läbivaatuspunkte, anti elanikele maksuta arstiabi, jagati välja arstirohte, asutati supelkohti ja lastele võimlemis- ja spordiplatse, ühesõnaga — anti abi säääl, kus seda kõige enam vajati, nimelt tervishoiu alal.

Õhtukursuste ja loengute korraldamisega, väljajagatud raamatute ja asutatud raamatukogude kaasabil tõstsid üliõpilaste töörühmad tunduvalt küla hariduslikku taset. Oma põhjalikkude uurimuste kestel märkasid nad väga hästi, mille järgi külas kõige suuremat puu-

dust tunti. Nende eestvõttel asuti ute tänavate, kraavide, tammide ja sildade ehitamisele, õpiti viljapuude kasvatust ja korrashoidu, asutati kooperatiive, piimaühinguid, loomade tõutervendus- punkte jne. Arusaadav, et kogu selle hiigeltöö läbiviimine nõudis pööraseid kulusid. Ja lõviosa nende kulude katteks saadi Rumeenia kuninga Karl II eralaekast.

Kõike eeltoodut kokku võttes võime näha, milline tähtis ülesanne on täita rumeenia haritud kihil. Küla, mis tänapäeva kriiside all kõige rängemini kannatada on saanud, moodustab intelligentsi huvide keskpunkti. Tõsise ja sihikindla tööga ruttavad rumeenia haritud kihid oma valulapsele appi. Ja see töö on seda väarikam, et ta just noorte eestvõttel toimub, kes oma nooruse kestel kogutud teadmised ja kogemused kõige pühama hardusega küla heakäigu ja rahva huvidele ohvriks toovad.

peaksid kutseühingud ka oma liikmete üldharidusliku tasapinna tõstmisele suuremal määral kaasa aitama. Selleks peaksid nad korraldama kursusi ja loenguid neilgi aladel, mis vahest otseselt ei ole seoses kutsealaga. Kaasaeg nõuab kodanikult hääd orienteerumise- ja kiiret otsustamisvõimet väga paljudes kiirelt esilekerkivates eluprobleemides. Elu mõistmiseks, ühiskonnaelus kaasa töötamiseks ja eluraskuste võitmisteks ei piisa kellelgi ainult koolist kaasa saadud teadmistest ja kutseoskustest. Igal on vaja kaasa sammuda kiiretempolise kultuuri- ja tehnikaarenguga, vaja võtta seisukoht ja otsustada kaasa riigi- ja ühiskonnaelu küsimusis, tunda kirjanduse, muusika, kunstielu avaldusi ja saada neist osa. Kas ei peaks kutseühingud neilgi aladel hoolitsema oma liikmete eest? Eeskätt aga peaksid sel alal algatusi tegema vastavad k o j a d, kellel on selleks kasutada tõhusamaid majanduslikke vahendeid, kui kutseühinguid.

Üldhariduslike teadmiste levitamise eest linnades hoolitsevad, nagu juba varem märgitud, rahvaülikoolid ja hariduslikud organisatsioonid. Linnade rahvaülikoolid asuvad Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus, Viljandis, Valgas, Võrus ja Haapsalus. Neist kõige mitmekesisema tegevusega on Tallinna, Tartu, Pärnu ja Viljandi rahvaülikoolid, kes korraldavad pidevalt niihästi loenguid ja kursusi kui ka õpiringide tegevust. Narva, Valga, Võru ja Haapsalu rahvaülikoolid ei ole mitmel aastal suutnud loenguid korraldada. Teistes linnades aga puuduvad rahvaülikoolid täiesti ja seepärast ei korraldata neis ka järjekindlalt loenguid ega kursusi. Mõnes linnas töötavad vastaval alal teised hariduslikud organisatsioonid (Rakveres ÜENÜ osakond, Petseris haridusselts jne.), kuid need ei ole senini suutnud nõutada pideva vabaharidustöö teostamiseks küllaldaselt toetusi, millega on ka seletatav nende tegevuse mitteküllaldane järjekindlus.

Rahvaülikoolide tegevus peaks levida kõikides linnades. Iga linn suudab ülal pidada tema suurusele ja majanduslikule kandejõule vastava rahvaülikooli. Ja iga linna omavalitsus peaks leidma ka oma eelarves tarvilisi summasid rahvaülikooli tegevuse toetamiseks.

Rahvaülikoolid oma loengute, kursuste ja

õpiringidega peaksid leidma tee iga kutseala kodanikkude juure ja igasse agulisse. Täiesti õieti toimivad ses mõttes Tallinna, Pärnu ja Tartu rahvaülikoolid, kes ei korralda populaarteaduslikke loenguid ainult südalinnas, vaid ka äärelinnaosades.

Ei saa ju keegi väita, et Narva, Rakvere, Viljandi, Valga j.t. provintsilinnad oleksid meil niivõrt suured, et linnaäärte kodanikel

Liidu õppetöötoimkonna esimees J. Rummo «murrab pead» vabaharidustöö A B D üle.

oleks raskusi kesklinna pääsemisega, kuid rahvale meeldib alati võtta osa neist koosolekuist ja avalikest ettekandeist, mis korraldatakse talle tuttavais ruumes ja kus ta kohtab võimalikult rohkem tuttavaid nägusid.

Suurema kuulajate arvu saamiseks peaksid rahvaülikoolid ja loenguid korraldavad haridusseltsid otsima kontakti kutseorganisatsioonidega ja kas või aegajalt korraldama loenguid eri kutseala kodanikele. Kogemused on näidanud, et samale loengule ilmus rahvaülikooli loengusaali palju vähem kuulajaid kui kaluriteseltsi ruumidesse. Esimesel juhul oli kuulamine võimaldatud kõigile kodanikele, teisel juhul aga ainult kaluritele.

Ümberpöörduvalt võiksime ka soovitada, et

kutseühingud otsiksid kontakti rahvaülikoolidega, esitaksid rahvaülikoolidele soove loengute teemade suhtes, soovitades oma liikmetele saadetavates ringkirjades rahvaülikooli loengute kuulamist, juhtides tähelepanu mõningatele eriti tarvilikkudele ettekannetele jne.

Tähtsaks probleemiks rahvaülikoolide tegevuses on ka ruumide küsimus. Linnade rahvaülikoolid kasutavad oma tööks ebasobivaid koolide klassiruumi, kuhu vanemad kodanikud sageli juba seepärast ei taha tulla, et neil kitsastes, laste koolipinkides istumine on mõnikord peagu võimatu.

Linnade vabaharidustöö korralduse edaspidises kavas peaks olema ka igasse linna rahvamaja ehitamine, kus leiaksid ulualust hariduslikud seltsid ja ühingud, linna raamatukogu ja lugila, rahvaülikooli loengutesaal ja kuresuste ruumid jne.

Väga palju on korda saatnud linnade vabaharidustöö alal noorsooorganisatsioonid. Nimetagem siin esmajoones R ä ä m a „Noorust“ Pärnus jt., kus on suurt tööd tehtud nn. „kraadekultuuri“ mõjude kõrvaldamiseks. Noorsooorganisatsioonide töö edukuse eeltingimusteks on: hääd teaduslikud noorsoojuhid ja — korralikud tööttingimused ruumide j.m. näol.

Linnade vabaharidustöös on tähtis koht ka raamatukogudel. Vastav seadus kohustab igat omavalitsust raamatukogu ülal pidama ja selleks summasid eelarvesse võtma. Linna omavalitsuste kiituseks peab märkima, et linnad täidavad selle seaduse nõudeid väga korralikult. Kui vallavalitsused sageli määravad raamatukogu ülalpidamiseks vaevalt seaduses ettenähtud miinimum-summa, ületab suurema osa linnade toetus oma raamatukogudele mitmekordselt seaduses nõutava miinimumi. Kahjuks aga ilmneb sageli nähe, et väiksemate linnade raamatukogu toetusest kulub lõviosa raamatukogu juhataja palgaks, ruumide üüriks jne., kuna uute raamatute juure muretsemiseks jääb üle ainult väga väike summa. Väikelinnade hariduselu juhid peaksid suuremat tähelepanu pöörama raamatukogude sisulisele küljele, eriti uute raamatute juure muretsemisele. Kui kogus on raamatuid vähe, jääb ka lugejate arv väikeseks.

Milleni meil veel üldse pole jõutud, on —

tihedama kontakti loomine raamatukogude ja lugejaskonna vahel. Kirjandusõhtute, kirjanduslikkude kohtute ja uute teoste tutvustamis-koosolekute initsiatiiv peaks tulema raamatukogudelt. Sageli kurdavad raamatukogude juhatajad, et lugejad nõuavad ainult uudisteoseid, jättes juba paar aastat tagasi ilmunud raamatud rahulikult riulitele seisma. Ometi on nii mõnigi vanem teos palju väärtuslikum kui reklaami kaudu ülespuhutud ja kuulsaks tehtud uudisromaan. Kirjandusõhtud võimaldaksid vanemate väärtteostegi suuremat ringkäiku.

Linnades leidub ka muuseumi. Nende eesmärgiks ei tohiks olla ainult vanade esemete säilitamine, vaid ka nende tutvustamine kaasaeglasile, et osataks mineviku abil mõista tänapäeva. Muuseumide ülalpidajad võiksid aegajalt korraldada selgitavaid loenguid muuseumides. Tavalisele kodanikule ei ütle vanaaegne ese iseenesest mitte midagi. Kui aga ajaloolane või muuseumitegelane oma ettekandes selgitab esemete omaaegset tähendust, nende arengut jne., elustub vaatajale-kuulajalegi minevik. Toogem muuseumidessegi rohkem elu!

Eri-päätükk linnade vabaharidustöös on töölisharidustöö korraldus. Seni on sellele juhitud kaunis vähest tähelepanu osalt vast selletõttu, et töölisorganisatsioonil on tarvis lahendada esmajoones sotsiaalpoliitilisi probleeme, ja alles sellejärele saavad nad pühenduda haridusküsimuste käsitlemisele; teiseks aga on ka summad, mida kasutatakse töölisharidustööks, väga piiratud.

Töölisharidustöö kavakindel korraldamine oleks aga mitmel kaaluval põhjusel väga vajaline.

1) Valdav enamus meie tööliskonnast on kas algkooli- või isegi ainult osalise algkooliharidusega; on korduvalt märgitud (näit. majandusminister K. Selter Tartu näituse avamise puhul 1936. a. sügisel), et kõrgema haridustasemega tööliskonna töö intensiivsus ja kvaliteet on suurem kui madalama haridustasemega tööliste juures. Tööliskonna haridusliku taseme tõstmine vabaharidustöö avalduste kaudu aitaks seega kaasa ka Eesti majanduselu üldisele intensiivsustumisele.

2) Tööliskond on enamasti koondunud suu-

Raamatukogude tegevusest Võrumaal.

Enno Piir.

(Järg).

Pole huvitusest tõmmata paralleele omavalitsuse piirkonnas elavate elanikkude arvu ja samas piirkonnas asuvates avalikkudes raamatukogudes leiduva kirjanduse hulga ja selle tarvitamise vahel. Jagades omavalitsuse piirkonnas leiduvate avalikkude raamatukogude köidete arvu elanikkudele, näeme kui palju kirjandust tuleb ühe elaniku kohta. Andmed kõnelevad järgmist: kõige vähem 0,22 köidet tuleb Orava vallas, millele järgnevad — Koiola — 0,25, Mooste ja Peri 0,29, jne. Kõige rohkem köiteid ühe elaniku kohta tuleb Karilatsi vallas — 1,38 köidet, sellele järgnevad Võõpsu alev 1,35, Haanja vald 1,14, Lasva vald 1,07, Võru vald 1,06, Uue-Antsla vald 1,05, Kioma vald 1,00 köitega. Teistes omavalitsuste piirkondades tuleb kõikjal alla ühe raamatu iga elaniku kohta. Jagades omavalitsuse piirkonnas asuvate avalikkude raamatukogude loetud raamatute arvu elanikkude arvule, näeme, mitu loetud raamatut tuleb iga elaniku kohta. Siin rühub otse mitme mehe eest teistest kaugel ees Võõpsu alev, kus iga elaniku kohta tuleb 6,97 loetud raamatut; sellele järgneb Antsla alev 2,66 raamatuga. Valdades esikohal on Kasaritsa 1,80 raamatuga, järgnevad Tsooru 1,73, Kähri 1,56, Haanja 1,54, Krabi 1,52, Uue-Antsla 1,48, Kioma 1,20, Laitsna-Rogosi 1,15, Räpina 1,13, Võru linn 1,04 raamatuga jne. Viimasel kohal on Põlgaste vald 0,12 ning Aleksandri ja Orava vallad 0,14 loetud raamatuga iga omavalitsuse piirkonnas asuva elaniku kohta.

Tähtsusetu pole ka pilku heita raamatukogude tulude-kulude kontosse, kus näeme kaunis huvitavat pilti: Üldse näitab Võrumaa avalikkude raamatukogude 1935/36 tegevusaasta kogutulused pisut üle ühe miljoni senti (täpsalt 10.262 kr. 15 snt.). Sellest kogutulust on toetusena laekunud haridusministeeriumilt 1074,86 kr., s. o. pisut üle 10% kogutuludest, toetused maavalitsuselt (Ra puhul) 528.— kr., s. o. üle 5%, linnavalitsuselt 1508.— kr. või 15%, vallaomavalitsustelt 2590,26 kr. või 26%, alevivalitsustelt 270.— kr. või 2,5%, ülalpidajatelt org-idelt 1522,03 kr. või üle 15%, erasutustelt ja isikutelt 300,25 kr. või 3%, lugemismaksu 55,60 kr. s. o. 0,5%, trahvirahasid 63,47 kr., s. o. üle 0,5%, rikutud raamatute eest saadud 2,80 kr., muudest tuludest 690,27 kr. või ligi 7% ning eelmise aasta kassa ülekanne 1596 kr. või ligi 16%. Siinkohal ei saa allakriipsutamata jätta tõika, kui suurt ohvrit toob Võru linn raamatukogunduse jaoks võrreldes teiste omavalitsustega. Võru linn oma umbes 5000 elaniku juures toetab oma avalikku raamatukogu kolm korda rohkem kui maavalitsus kõiki Võrumaal asuvaid raamatukogusid kokku, või 53% köikidest valla- ja aleviomavalitsuse toetussummadest kokku. Omavalitsuste järele on iga elaniku kohta kulutatud järgmiselt: Võru linn ligi 30 snt., Antsla alev 16 senti, Roosa ja Saru vallad 8 senti, Karilatsi, Lasva ja Viitina vallad 7 senti, Kärjala ja Laitsna-Rogosi val-

remate tööstuste ümbrusse linnades, alevites ja alevikkudes. Säärastes keskustes pääsevad kõige kiiremini mõjule moodsa tsivilisatsiooni pahelised nähted, nagu alkohol, seiklusfilmid, sopakirjandus jne., mis mõjuvad mahakiskuvalt eriti noortöeliste juba niigi mitteküllaldaselt kõrgele kultuuritasemele. Kavakindl vabaharidustöökorraldus peab kujunema siin tasakaalustavaks teguriks.

Töölisoharidustöö kulude osas peaks päälle riikliku toetuse aitama kaasa rahaliste toetus- tega ka tööstusettevõtted. Tööstuskeskustes tuleks korraldada tööliste huvidele vastavaid

loenguid, kursusi ja õpinge Algatus selleks peaks tulema kas vastavalt haridusseltsidelt või käitisvanemait. Eesti Haridusliit võib siin kaasabi anda tasuta lektorite-kõnelejate väljasaatmise teel.

Kokkuvõttes: vabaharidustöö korraldamise linnades peaksid võtma oma ülesandeks esma- joonel rahvaülikoolid ja kutseorganisatsioonid, luues selleks tiheda koostöö endi vahel. Töölisoharidustöö korraldamine tuleks võtta tõsi- semalt päevakorrale niihästi töölisorganisati- oonides kui ka vabaharidustöö juhtkonnas.

lad 5 senti, kõik teised omavalitsused 4 ja vähem senti iga elaniku kohta. Paljud omavalitsused katavad vabaneda sellest kohustusest „Avalikkude raamatukogude seaduses“ ettenähtud miinimumiga — kahe sendiga elaniku kohta (Aleksandri, Haanja, Kasariitsa, Kooraste, Loosi, Mooste, Vaabina, Veriora vallad ja Võõpsu alev). Krabi ja Toolamaa vallad pole aruande järele üldse toetanud, mis on aga nähtavasti eksitus või teise aastasse ülekanne. Huvitav on nentida ko seika, et väiksemad vallad (Karilatsi, Lasva, Nursi, Saru) toovad palju suuremat ohvrit kui suured vallad (Kasariitsa, Haanja, Veriora j. t.). Ei saa jätta mainimata ka tööka, et omavalitsused, kes ise peavad omavalitsuse nimel avalikku raamatukogu (Vana-Antsla, Kähri, Lasva, Mõniste, Saru, Viitina j. t.) kannavad suuremat majanduslikku ohvrit, kui omavalitsused, kes toetavad orgide eraraamatukogusid. Sellest järeldus: Omavalitsused katsugu suurendada raamatukogude toetust ka organisatsioonide poolt ülalpeetavatele eraraamatukogudele, et kanda õiglaselt kohustusi nende omavalitsustega võrreldes, kes ise on kogude ülalpidajateks. Kahest sendist on liiga vähe!

Raamatukogusid ülalpidajatest organisatsioonidest on kõige enam raamatukogu hääks kulutanud Uue-Antsla Haridusselts 257,52 kr., Haanja Rhvrmtkg. selts „Koit“ 210,46 kr. ja Rápina Haridusselts 209,29 kr., teised kõik alla saja krooni. Kõige väiksemaid summe ülalpidajalt orgilt on saanud Vastselliina Asunduse Rhvrmtkg. S. (4,75 kr.) ja Veriora Rhvrmtkg. S. (6,93 kr.)

Üldised kulud on Võrumaa raamatukogudes 8220,67 krooni, sellest on uute raamatute muretsemiseks kulutatud 4982,88 kr. või 66%, ajalehtede ja ajakirjade muretsemiseks 213,09 kr. või 2,5%, raamatute köitmiseks 863,60 kr. või 9%, palkadeks 1107.— kr. või 13%, inventari muretsemiseks 115,25 kr. või 1,4%, üüriks, kütteks ja valgustuseks 430,85 kr. või 5,0% ja muudeks kuludeks 508,00 kr. või 6,0%. Üsikutest raamatukogudest on uute raamatute muretsemiseks kõige rohkem kulutanud Antsla alevi avalik rmtkg. 343,25 kr., sellele järgnevad

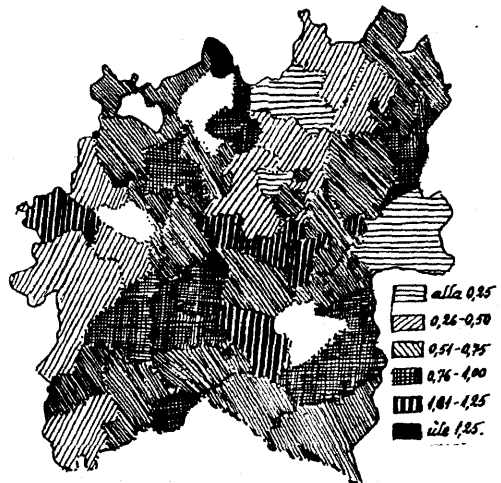
Vastse-Antsla Haridusselts 302,57 kr., Rápina Haridusselts 267,88 kr., Koiola av. rmtkg. 247,88 kr., Haanja Rhvrmtkg. S. „Koit“ 206,78 kr. ja alles kuuendal kohal on Võru linna av. rmtkg., kulutades (vaatamata suurele eelarvele) seks ainult kakssada krooni. Kõige vähem on uute raamatute muretsemiseks kulutanud Sõmerpalu Põllumeeste Selts — 8,18 kr. Ajalehtede ja ajakirjade ostmiseks on kulutanud kõige rohkem Võru linna av. rmtkg. 280,00 kr., sellele järgneb Sanna Rhvrmtkg. Selts 28,30 kr., Kanepi Laulu Selts 26,50 kr. ja Haanja Rhvrmtkg. S. „Koit“ 23,00 kr. Raamatute köitmiseks on suurima summa kulutanud Koiola av. rmtkg. 74,23 kr., sellele järgneb Haanja Rhvrmtkg. S. „Koit“ 69,54 kr. ja Võru linna av. rmtkg. 60,00 krooni. Palkadeks on kulutanud kõige rohkem Võru linna av. rmtkg. 480,00 kr.; järgnevad Antsla alevi av. rmtkg. ja Kanepi Laulu Selts 60,00 kr. Inventari ostuks on suuremaid väljaminekuid olnud Vana-Roosa Rahvaharidusühingul 42,50 kr. ja Võru linna av. rmtkg. 40,00 kr. Üüriks, kütteks ja valgustuseks kulutas Võru linna av. rmtkg. 398,00 kr., millele järgneb Krabi Rhvrmtkg. Selts 20,00 krooniga. Muudeks väljaminekuteks on kõige rohkem kulunud Võõpsu Rhvrmtkg. Seltsil 174,22 kr., millele järgneb Võru linna av. rmtkg. 142,00 krooniga.

Huvitav oleks vaadelda veel raamatukogude asupaika ruumide suhtes. Siin näeme, et ainult seitsmel raamatukogul on omaette ruum, kuna kõik teised asuvad ruumides, mida tarvitatakse ka muuks otstarbeks. Neist suurem osa on leidnud ulualust koolimajades, nimelt 26 kogu, vallamajas 17 kogu (tavaliselt avalikud raamatukogud), 11 kogu eramajades ja ainult 7 kogu asub rahvamajas (Kanepi, Krabi, Misso, Sanna, Tsooru, Kõrgepalu ja Valgjärve).

Raamatukogu hingeks on tavaliselt kogujuhataja, kellest oleneb kogu edu ja areng; seetõttu paari lausega ka nendest. Elukutse järele on raamatukogu juhatajaiks kõige rohkem põllumehi ja õpetajaid — kumbagi 14, neile järgnevad — vallasekretäre 8, kantseleiametnikke 7, elukutsetuid 3, sekretäri abisid, ärimehi ja koduseid — 2, mehaanikuid, puuseppi, üliõpilasi ja elukutselisi kogujuhatajaid (Võru linnas) igatüht üks. Hariduse järele jagunevad nad: ülikool (Veriora) — 1, keskkool (siin on

isikuid kesk-, gümnaasiumi, õpet. semin., pedagoogiumi ja põllut. keskkooli haridusega) — 24, poolik keskkool — 9. Teised on kas kuue- või neljaklassilise algharidusega. Raamatukoguhataja kutse (II järgu kutse) omavad ainult kaks kogujuhatajat — Kaagveres — A. Renn ja Rāpinas A. Ahven. Eriettevalmistuse on suuremalt jaolt saanud kõik tööpäritajad. Kogujuhatajate keskmine vanus on 33 aastat. Kõige vanemad on Pindis — 63-a. A. Oja ja Vastselliina Asunduses 61-a. P. Horm, noorim on Sõmerpalus 21-a. M. Matteus. Kogujuhatajatest oma töö eest tasu ei saa 27 kogujuhatajat, s. o. ligikaudu pooled. Kõige suuremat tasu maksab Veriora Rhrvmtkg. Selts — 300 kr. aastas, millele järgneb Võru linn 288 krooniga ja Vana-Antsla av. rmtkg. 120 krooniga. Mujal kõiguvad aastatasud 5—60 kroonini. Kuid on ka kogujuhatajaid, näit. Kasaritsas A. Tuvikene, kes aasta jooksul on laenutanud ligi kuus ja pool tuhat raamatut ilma, et selle eest sentigi tasu oleks saanud. Sarnaseid kohti ja tasuta töötavaid ideelisi kogujuhatajaid, kes lugemise intensiivsuse väga kõrgele järjele on viinud, on Võrumaal koguni mitu. Kas ei peaks mitte ka nende inimeste teened ja aega vääriliselt hinnatama, kas või preemia aluselgi? Lõpuks poleks vast ülearune võrrelda ka seda, kui kalliks võivad tõusta mõnes kohas kulud üksiku raamatu laenutamisel. Kui liita selleks väljamakstud palgad, üür, küte, valgustus ja muud jooksvad kulud ning jagada saadud summa laenutatud raamatute arvule, siis näeme, et kõige kallimaks on läinud ühe raamatu laenutamine Võru linna av. rmtkg. 20 snt; sellele järgneb Aleksandri Rmtkg. S. 15 snt. ja Vastselliina Asunduse Rhrvmtkg. S. 11 snt.

Aruannetes on toodud veel kümme loetavat raamatut, mille hulgas esineb 130 algupärant ja 105 tõlketööst. Meie oma kirjanikud on esindatud 56 nimega, kellest viis on naised (Aspe, Kibuviits, Peerandi, Ranna ja Suburg). Domineerib Luts tervelt 11 teosega, kellele järgnevad Roht, Tammsaare, Vilde 8 ja Mälk 7 teosega. Esimesele kohale tuleb Mait Metsanurga „Ümera jõel“ mis on tulnud 17 kogus esimese kümne hulka ja loetud 284 korda. Teisel kohal on J. Semperi „Armukadedus“ 169 korda, 3) A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus“

Avalikkudes raamatukogudes leidvate raamatute arv Võrumaa valdades ühe elaniku kohta. Andmed puuduvad Kolleste, Linnamäe ja Saaluse valdade kohta.

IV — 153, 4) sama V osa — 150, 5) R. Rohti „Esimene armastus“ 142, 6) A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus“ III — 123, 7) sama I — 113, 8) A. H. Tammsaare „Elu ja armastus“ — 111, 9) J. Vahtra „Laanekurus“ — 100 ja 10) O. Luts „Tagahoovis“ 97 korda. Kirjanikest on esikohal A. H. Tammsaare, kelle töid on loetud 805 korda, talle järgneb O. Luts 468 korraga, M. Metsanurk 340, A. Mälk 263, R. Roht 259 jne. Tõlketööst on kõige rohkem loetud Selma Lagerlöfi „Nils Holgersoni teekond...“ 112, W. Scoti „Talisman“ 82 ja Sienkevitzki „Quo vadis...“ 85 korda. Paljudes kohtades esineb loetavama kirjanduse hulgas ka üksikuid teoseid „Tänapäeva Romaanide“ seeriast ja — koguni ajalehtedest väljalõigatud kriminaaltõlkeid — kuid üldiselt, möödunud aastaga võrreldes, on tase palju paranenud. Suuremalt jaolt kõikjal on esikohal romaanid, luulet leidub üpris vähe. Teaduslikke raamatuid esimese kümne hulgas on loetud Kasaritsas, Haanjas, Tsoorus ja Verioral.

Lugemislaud on ainult Säna Rahvaraamatukogu Seltsil 4 ajalehe ja 4 ajakirjaga — ja Võru linnal 16 ajalehe ja 14 ajakirjaga. Mõlemad on avatud igapäev.

Maateatri päeavaküsimusi.

R. Sepp.

Möödunud aastal valminud rahvamajades kuulub enamus näitelavasad viibimatule ümberehitamisele, juhul kui ka neil lavadel tahetakse sammu pidada maateatri arenguga.

Asjaolu, et rahvamaja ei saa ega saa vähegi vastuvõetavat lava, põhjendati senini meil maksimate avalike ehituste püstitamise määrustega. Nende määruste taha pugesid lavaplaanide valmistajad, et pääseda vastutusest lavaplaani otstarbekuse küsimuses — eriti puuehituste puhul. Et aga möödunud aasta andis ka ühe sellise rahvamaja, mis on küll üles müüritud ehtsast kodumaa graniidist, kuid omab lava alla igasugust arvustust, siis on sellega meie rahvamaja plaanide valmistajad annud tagasivõtmatu tõenduse oma suhtumisest maateatri elulistele huvidele.

Ometi peame kõikevabandavast seaduste taha pugemisest ka ükskord üle saama ja loodame, et sellessegi tumedasse küsimusse hakkab ehk vähekene selgust koitma.

Kui avalike ehituste püstitamise määrused ei võimalda puuehituste puhul teatri nõuetele vastavat lava, siis on ju plaanide valmistajal võimalus otstarbeka plaani valmistamiseks — puumaterjali asemel kasutada kivimaterjali. Kuna pole kasutatud sedagi võimalust otstarbeka lavaruumini jõudmiseks ja et seetõttu suur enamik, eriti viimastel aastatel püstitatud lavadest on kõlbmatud — siis tahab see olla küll kibedaks etteheiteks meie rahvamajade plaanide valmistajale.

Ei saa ju kuidagi viisi süüdi veeretada organisatsioonide õlule, kes tegelikult ehitasid need kõlbmatud lavad. Ma arvan, et suur enamik rahvamaja ehitavaist organisatsioonest oleks teinud valiku kulukamagi kivimaterjali kasuks, kui plaanide valmistaja oleks materjalivaliku viinud seosesse ruumi otstarbekuse küsimusega, või võimaluste puudumisel osa organisatsioone jäänud ootama pidurdavate mää-

ruste muutmist. Ja et määruste muutmise eest mingit õnnetust ei oleks juhtunud, tohiks olla tõendatud küllaldaselt sellegagi, et avarad puulavad on püsinud aastakümneid kadedustäratavas majesteetlikkuses, vaatamata sellele, et nad eelarvamuste kohaselt oleksid pidanud juba ammu tulekurjas või mõnes teises tõves otsa saanud olema.

Et aga organisatsioon, kes asub rahvamaja püstitamisele, ei suuda ise nõuda teadlikult korralikku lavaruumi plaani, on loomulik. Talles, tulles kuskilt küüni või klassitäre nurgast, on luksuseks juba seegi teadmine, et ta saab asuda alatise lava kasutamisele. Isegi teadlikum organisatsioon ei oska igakord esitada plaanide valmistajale kõiki nõudeid, vaid piiratakse sellega, et lavaruum olgu otstarbekas. Ta võib täie õigusega panna kõik lootused plaanide valmistajale, seda enam, et plaanid enne rakendamisele pääsemist saavad üksikajaliselt läbi vaadatud eriteadlasilt vastavas keskasutuses.

Plaani arvustamise tõeline võimalus avaneb organisatsioonile alles siis, kui ta asub kasutama valmishituseks saanud maja, ning ruumi kõlbmatuse selgub alles ruumi kasutamisel.

Et täita avalike ehituste püstitamise määruisi ja sealjuures saada teatri nõuetele vastavat lava, tuleb organisatsioonil, kes püstitanud tänapäeval puust rahvamaja, lõhkuda oma puumaterjalist ehitatud näitelava alusmüürideni ning ehitada asemele kivimaterjalist otstarbekas ruum.

Ajakiri „Teater“ Nr. 1 k. a. toob ära lhk. 17—20 ühelt maateatri tegelaselt maateatri reorganiseerimise kava, kus maateatri eeltingimuseks ei nõuta rohkem ega vähem kui „püsiivat lavapõrandat“. Kui maateatri asja hakata tegema sellaste retseptide järele, siis muidugi on meie lavaruumingimustega küll kõik korras.

Meile, maateatri oma inimestele, kes me päris tõsise innuga tööd rühmasime teha juba siis, kui meie lemmikutest ei nähtud und veel mõnitamisekski, näib sellane vaga soov hiljaks jäänud olevat nii umbes aasta kümne võrra. Vahest tol ajal oli see küsimus teataval määral päevakorral meiegi juures. Praegusel hetkel aga peame teatavasti otse meeleheitlikku võitlust selliste „vähimalt püsivate lavapõrandate“ vastu. Sest oma tegevuses oleme kogunud, et ainult lavapõrandatega pole midagi päälle hakata, kui nende „püsivate lavapõrandate“ kohal on avaruse asemel üleval käegakatsutavas kõrguses ka „püsiv lavalagi“.

Kui juba maateatri reorganiseerijad ise ei nõuta meile soodsamaid ruumitingimusi — meile kõige olulisemat — kuidas saame seda loota siis ka plaanide valmistajailt. Meil tuleb siin oma eluliste huvide kaitseks otsustavalt välja astuda. Ei jää üle teist teed, kui pöörata selg senistele rahvamajade plaanide valmistajatele ning ülesanded usaldada niisuguste eriteadlaste kätte, kellel on selged maateatri näitelava nõuded. Sellise eriteadlase, rahvamaja arhitekti rakendamine annab aga tulemusi ainult siis, kui oleme võitnud sellase töö-

jõu maateatri rõõmudele ning muredele. Ainult sel juhul, kui maateatri arhitekt on saanud maateatri oma inimeseks alatise kokkupuutes maateatri jooksva tegevusega, saab võimalikuks talle see küsimusse süvenemise põhjalikkus, mis on hädavajaline nõue maateatri arhitektile.

Elkõige sellase tööjõu maateatrile võitmine veeretab küll maateatri õlule uusi majanduslikke kohustusi.

Kui kulutada aga murdosakegi neist kapitalidest, mis kõlbmatute lavade ajutise sisustamise ning peatse ümberehitamisega paratamatult jääb rahva kanda, siis ongi kaetud rahvamaja arhitekti ametisse kutsumisega seoses olevad lisakulud. Sellase tööjõu rakendamine maateatrite keskorganisatsiooni juures on hädavajaline juba selle suure töö pärast, mis saab haarama kogu meie rahvamajade võrku kõlbmatute lavade ümberehitamisega kõige lähemas tulevikus. Seda tööd ei saa enam jätta senise juhusliku plaanidevalmistaja kätte ega saa usaldada ka sellaste eriteadlaste kätte, kelle nõuded ei ulatu kaugemale „püsivast lavapõrandast“. Ajajärgust, kus see kõik võis olla tere- tulnud, oleme lahutatud vähimalt kümneaastase ajavahemikuga.

Repertuaari küsimusi.

Leo Soonberg.

Mul oli hiljuti jutuajamine ühe teatritegelasega, kes paar aastat on töötanud Eesti Haridusliidu juures näitekunsti instruktorina. Ta kirjeldas maalavade olukorda üpris elavates värvides. Sellejuures kaebas ta ainult asjaolu üle, et maanäitlejad hirmus vähe proove teevad ning selletõttu täiel määral tekstiraamatust sõltuvad on. Tema poolt juhatatud kursuste kestel olevat ta siiski igalpool niikaugele jõudnud, et etendus ilma suflööriga toime on tulnud. Sellest edust on ka maanäitlejad vaimustuses olnud ning ühes kohas isegi etteütteleja kasti pühalikult ära põletanud, märgiks, et seda enam tarvis ei tule. Hiljem aga tähendas mulle üks maaolusid hästi tundja mees: „Küllap nad tegid hiljem uue kasti, sest tihti on kursustel saadud näpunäited vaid selleks korraks!“

Ja nii ongi see lugu. Kursustest võetakse küll agaralt osa, esimese õhinaga käiaksegi saadud juhataste järele, kuid hiljem ununeb see ning siis läheb jälle kõik vana viisi. Jälle hangitakse näidend paar nädalat enne väljakuulutatud pidu, tehakse kaks-kolm proovi ja lavale minnes pannakse kõik lootused etteüttelejale. Nii siis tulevadki laval segimineked — vahitakse kogu aeg etteütteleja kasti, otsekui palvetav muhameedlane Mekka poole, räägitakse partnerile kuuluv tekst kõige suurema südamerahuga maha, teinekord juhtub isegi, et remargid tegevuse kohta, mida üllagar ja päästatahtev etteütteleja ette loeb, näitleja poolt külmavereliselt publikule teatavaks tehakse. Muidugi publik reageerib sellele omal viisil — ning ongi tekkinud üpris omapärane „kontakt“ lava ja saali vahel!

Stseene Märt Raua näid. „Kirves ja kuu“.

Loomulikult, öeldu pole maksev sajaprotsentiliselt, kuid enamatel juhtumitel peab see (pisut ehk liialdatud) kirjeldus paika. On ju igäihe oma asi, kuidas ta oma ülesandega toime tuleb, kuid ärgu otsitagu vabandusi, süüdistades olusid. Maalt on kuulda hääli, et repertuaari küsimus sünnitavat raskusi. Ja see ongi minu arvates üks vabandus, millega süüdi enda kaelast ära veeretada tahetakse. Kindlasti repertuaar pole maalavadel selleks kõige valusamaks punktiks. Leidub meil ju lava- kirjandust õige ohtralt ja ega ta üdini rämps pole. Nii mõnestki näidendist võiks korraliku läbitöötamise juures kõigiti talutav asi teha. Selle väite tõenduseks on „Töölisteri“ õpperühma esinemine käesoleva kuu alul, kus mängiti Anna Brigaderi „Suurt saaki“.

Anna Brigaderi „Suur Saak“ pole väärtteos. Õige vähe on sisus isegi jantlikku momenti. Kujud on antud hooletult, psühholoogiline põhjendus puudulik, sõna- ja situatsioonikoomikat õige napilt. Edasi — ka „Töölisteri“ õpperühma koosseis pole, jumal teab, kui hea. Nii mõnedki maaseltsid suudavad võrdse andega trupi kokku saada. Kuid ometi etenduse tulemus oli rahuldav, publik reageeris mängule õige elavalt. Ja mis oli selle põhjuseks? Ainult töö, järjekindel töö. Ma tean, maalavade tegelased ütlevad: „Kus meil seda aega on ühe tüki kallal nii kaua töötada! Kümme proovi! Ei tule kõne allagi! Inimesed peavad päeval rasket tööd tegema, no kuidas suudavad nad siis õhtul veel neid proove teha!“

Muidugi, ega siis maalaval küll võimalust pole nii intensiivselt töötada. Kuid kes käseb neil paari nädala ehk ühe kuu järele pidu korraldada! Tehtagu vähem pidusid, minupärast kaks-kolm tükki aastas, kuid töötatagu näidend põhjalikult läbi. Ja kui publiku apetiidid pidu järele käivad, siis sõlmitagu naaberseltsidega kokkulepped, et need võõrusetendusi annaksid. Loodagu omavahel sidemed, käidagu vastastikku hästiäraõpitud näidenditega üksteisel külas. Ja olekski repertuaari küsimus osaliselt lahendatud — ning poleks tarvis anda „Tantsuprofessoreid“ ja „Prüidik Pudirulle“. Muide, maategelased ise ajavad energiliselt tagasi, et maal ei eelistatavat jante, ometi räägib statistika teist keelt.

Ma ei kavatse kogu süüdi kaugeltki maatege-

lastele veeretada. Kindlasti pole maalavadele kirjutatud näidendite autorid täiesti süütud selles asjas. Nende näidendite kirjutajad teevad omale ülesande liialt kergeks. Kui nad oma teose „rahvatükiks“ nimetavad, siis arvavad nad, et see vabandab kõik. Pole siin tarvis ei sisu ega vormi. Sageli on anekdootki nii nigel, et vaevu taipad, mis selles tükis öieti sünnib, mida autor on tahtnud öelda jne. Seadusega sellistel „kirjanikel“ tegutsemist kee-

lata ei saa, ka kirjastused ei saa siin midagi parata, sest on nad ju eestikäät ärilised ettevõtted. Kui üks ei kirjasta, siis teeb seda teine — ja rahvas mängib. Tõkestada sellise alaväärtusliku „kauba“ maalevalgumist saaks ehk pisut sellega, kui autorihonorarist vabastamisel karmimad nõuded püstitataks. Vabastatagu ainult neid teoseid, millel minimaalne kunstiline väärtus — kui siis mõni maalava soovib jantfi, andku ta seda omal kulul.

Näitleja osa lavalises loomingus.

V. R.

Teatrikunst on kollektiivne kunst. Teatris lõpuleviidud kunstiteose, s. o. etenduse loomisest võtavad osa: kirjanik, kes näidendi kirjutab, kunstnik, kes dekoratsioonid maalib, komponist, kes näidendile muusika kirjutab, näitlejad, kes osi mängivad, näitejuht, kes lavastusetööd juhivad ja etendusele kui teatrikunstiteosele kindla ilme annab. Teatrietendus — see on hulga kunstitöölise organiseeritud ühistöö ühise eesmärgi saavutamiseks.

Üldjuhiks selles kunstilises töö-kollektiivis on näitejuht. Tema tähtsam kohustus on kõigi kaastöölise töö üldise loomu ja eesmärgi kindlaks määramine. Näitejuht liidab kõik osalised selle eesmärgi ümber ja juhivad neid. Näitejuht peab vastutama etenduse lõpptulemuse eest, peab ette nägema, mida ta näidendiga hulkade mõjutamises kätte võib saada. Ta peab välja töötama ja maksima panema etenduse stiili, meetodi, peab oma kultuuri-töö läbiviimiseks kasvatama vastava kaadri. Töövõimsa teatrikollektiivi kasvatamine nõuab näitejuhit kestvat ja süstemaatilist tööd. Näitejuht peab hoolitsema selle eest, et kollektiivil oleks ühised kultuur-politilised püüded, ühine arusaamine teatri ülesannetest ja eesmärgist ning ühine loomismeetod.

Teatrikunst on sünteetiline. Teatris pole ühendatud mitte ainult hulk autoreid vaid ka hulk kunste. Kirjandus (draamateos), muusika, kujutav-kunst (dekoratsioon), näitleja ja näitejuhi looming on teatris ühendatud lavalise ettekande loomiseks.

Näidend lugemismaterjalina, maal, helitöö jne. mõjutavad inimest vahenditult väljaspool

lavakunsti. Teatrietenduse raames on aga neil oma eriline ülesanne: nad muutuvad lavakunsti materjaliks. Teatris mõjutab publikut näitekunst, mida loob näitleja. Teised kunstiharud mõjuvad publikule lavakunstnikkude — näitlejate kaudu, nad on materjaliks näitleja loominguks.

Näidendi teksti, mille näitekirjanik kirjutanud, peab näitleja sõnaliselt ette kandma. Need sõnad tungivad kuulajajasse, kui näitleja neisse elu sisendab. Näitleja võib neid nii ette kanda, et nad autori mõtet selgitavad, täiendavad, rikastavad; ta võib aga neid ka moonutada ning võltsida. Sellest, kuidas näitleja talle antud näidendi teksti edasi annab, oleneb selle mõju kuulajajasse.

Samuti on lugu ka teiste kunstiharude lavalise tõlgitsusega. Kui hästi kunstnik ka ei maaliks dekoratsioonile merekalda, kui aga näitleja end selle taustal ülal peab nagu toas, siis on see dekoratsioon pealtvaatajale surnud ja tal on tunne, nagu oleks see eksikombel lavalale sattunud.

Kui etenduse ajal kuuldu näitelaval mingisugune heli, müra, ja näitleja suhtub sellele kui püssipaugule, siis võtab seda ka pealtvaataja püssipauguna; kui näitleja suhtub sellele kui mingisuguse asja kukkumisele, siis võtab seda niisamuti ka pealtvaataja. Kui näitleja aga sellele üldse mingit tähelepanu ei pööra, siis arvab pealtvaataja, et see oli juhuslik müra, mida kulisside taga ettevaatamatult tehti.

Nii võtab pealtvaataja etenduse kõigi loovate jõudude töö näitleja kunsti kaudu vastu. Sellega on näitleja etenduse peamine tegur.

Nagu iga teinegi kunstnik, mõjutab ka näitleja oma kunstiga vaataja teadvust ja ülalpidu, täites sellega väga tähtsat ühiskondliku kasvatus ülesannet.

Oma mängu väljenduseks tarvitab näitleja väga mitmekesiseid avaldusvahendeid. Ta rakendab tööle hääle, kehaliigutused, näomimika. Näitleja on ühtlasi looja — lavakujundite autor, ja materjal, millest ta oma kujundi loob. See kahepoolsus näitleja loomingus eraldab teda kõigest teistest kunstnikkudest. Et seda kahepoolsust tunda õppida, vaatame lähemalt näitleja mängu laval.

Lavalist kujundit luues loob näitleja uuesti — reprodutseerib kujutava inimese tegevust, ülalpidamist.

Skemaatiliselt võime inimese ülalpidu endile järgmiselt ette kujutada: Mingisugune sündmus välisilmas mõjutab inimese organismi selle mitmekesiste välismeelte kaudu. Selle mõjul võivad inimese teadvuses tekkida vastavad mõtted, tunded ning tegutsemisevajadused.

Inimese tegevuse ja ülalpeo protsessis võime eraldada kahte, nimelt välis- ja sisekülge. Võtame näite: inimene kavatseb minna üle raudtee, kuid nähes lähenevat rongi, peatub. Inimese silm näeb lähenevat rongi — see on välisilmas saadud ärritus. Teiseks — inimene võtab tarvitusele ettevaatuse abinõud, ta kas peatub või, kui rong veel küllalt kaugel, kiirendab sammu.

See, et inimene läks, nägi rongi, peatus — on inimese tegevuse väline külg. Inimese samaaegne mõtteprotsess — see on tema tegevuse sisemine külg.

Kui inimene ei oleks näinud lähenevat rongi, siis poleks ka temas tekkinud vastavat protsessi. Ilma viimaseta poleks ta ettevaatuse abinõusid tarvitusele võtnud, ei oleks seisma jäänud või sammu kiirendanud. Täheandab, kui pole vastavat välissündmust, siis ei kerki üles ka sellele vastavat sisemist mõtetegevust, kui aga ei teki sisemist mõtetegevust, siis jääb ära ka sellele omakorda vastav väline tegevus. Inimese sisemine ja väline tegevus on inimese ülalpeos lahutamatud osad, on ülalpeo ja tegevuse kui terviku kaks erikülge.

Näitleja peab oma osa mängides näitama kujutava inimese tegevuse ja ülalpeo välis- ja sisekülge. Kuna näitleja on ühteageu looja

ja materjal, millest luuakse, siis haarab ta loominguprotsess ka üheaegselt näitleja enda sise- ja välismaailma. Näitleja kui kunstnik on loova inimese terviklikult — sisemiselt ja väliselt — rakendanud oma loominguprotsessi. Ja see lavaline kujund, mida ta endast loob, peab samuti väljendama elava inimese, niihästi vaimlise kui ka kehalise, ülalpeo lahutamatu osi. Selles protsessis on lahutamatus seoses niihästi looja kui ka loodav produkt.

Kui näitlejal tuleb mängida inimest, kes raudteest üleminekul näeb lähenevat rongi ja peatub, siis reprodutseerib näitleja lavakujundi välist ja sisemist tegevust, s. o. seismajäämist, kahtlemist, kaalumist — kas peatuda või edasi minna. Kui näitlejal pole sisemist tegevust, siis ei ole põhjust peatuda, see liigutus ei ole millegagi põhjendatud (ei ole sisemiselt õigustatud). Ja kui näitleja siiski selle liigutuse teeb, siis on see mehaaniline, sisemiselt õigustamata. Seda võib silmapilkselt otsustada saalisistuja, kuna tal on kerge eraldada loomulikult tegutsevat inimest-näitlejat mehaanilisest, puudulikust, psühholoogiliselt õigustamatust.

Täheandab, näitleja keha ja psüühika peavad näitelavalise kujundi loomisel, samuti nagu harilikultki, koostööd väljendama, kuna vastasel korral lavakujundi loomine paratamatult ebaõnnestub.

Näitleja keha ja psüühika ei kuulu aga ainult näitlejale lavakujundi loomiseks, nad kuuluvad ühtlasi ka näitlejate kui loovale kunstnikule. Näitleja ei saa unustada, et ta näitelaval viibib ja et publik vaatab. Selles seisabki lavamängu kahepoolsus.

Kuidas suudab näitleja oma teadvuses üheaegselt väljendada kujundi tundeid ja oma enese kui näitleja-looja elamusi?

See on ainult selletõttu võimalik, et ainesitik näitelavaliseks läbielamiseks erineb sellest ainesitikust, mis tõelisi elusündmusi esile kutsub. Näitleja elab laval üle kujundi tundeid, kuid need on erilised lavalised tunded.

Milles on nende erinevus?

Tõsi-elus on tegemist reaalsete elamustega. Inimesed näevad seal tõelisi sündmusi ja elavad läbi tõelisi tundeid. Näitelaval aga pole tõelist elu ta mitmekesiste sündmustega, on butafooriad, lõuendile maalitud maastikud,

näitleja aga peab siiski läbi elama hädaolitu, hirmu, rõõmu, mõnutundeid. Tähendab, näitleja peab eneses need tunded esile kutsuma erilise loomisjõu abil.

Näitleja loomingu sisemiseks tehnikaks on oskus endas esile kutsuda vastavaid näitelavalisi läbielamusi.

Iga tunne, mida inimene elus tõelise sündumuse mõjul läbi elab, ei kao tema mälestusest

tunde jõudu ja nad ei valda inimest' enam täielikult.

See näitab inimese vaimse protsessi kahekülgset iseloomu. Me tunneme ühelajal loetava romaani kangelasele kaasa ja teame samuti, et see kangelane ja ta elamused on ainult kirjaniku kunstisünnitus.

Nii sünnib ka näitlejaga laval. Et lavalise kujundi tundeid endas esile kutsuda, mäletab näitleja neid tundeid mis ta ise kord läbi elas, kuigi teistel põhjustel.

Hella Vuolijoe näidend: «Põlev maa». Sitsen I vaatusest.

jäljetult. Näiteks: kalli inimese surm kutsus meis esile norutunde. Ja isegi aastate järele kuuldes surnu nime või nähes mõnda eset, mis selle surmasündmusega lähedalt seotud oli, elame jälle kord üle möödunud kurbuse. Kui nüüd mõnel meie tuttavatel sureb lähedane inimene, siis tunneme talle kaasa, sest et ise kord niisugust muret läbi elasime. Täpselt samuti võime kaasa tunda loetava romaani kangelasele või teatrilaval loodud kujundile. Muidugi pole neil mälestusil enam esialgse

Ühes kujundi tunnete üleelamisega tunneb näitleja laval veel teisi tundeid, mis on tingitud ta laval viibimisest. Teda jälgib publik, keda ta peab oma mänguga mõjutama. Näitleja tunneb samaaegselt kahesugust tunnet: loodava kujundi tunnet ja oma enese tööloomisrõõmu.

Nii kuuluvad näitleja keha ja teadvus ühteaegu näitlejale-loojale ja näitlejale-kujundile, sest mõlemad need moodustavad ühe lahutamatu üksuse — mängiva näitleja.

Maateatri näitetejuhtide päev.

Tallinnas 28. veebr. 1937. a. Linna 5. algkooli saalis Veereni tän. 2-a.

Päevast osavõtjaid maa organisatsioonide juures töötavaid näitejuhte oli kogunenud üle riigi 120 ümber. Päeva avas kell 10.30 Maateatri Näitejuhtide Ühingu esimees ÜENÜ Maardu osak. näitejuht Elmar Oja, kes juhtis tähelepanu sellele, et maateater, tahtes kaasa aidata üldises kultuuritöös, on praegu ülesehitamisel. Kuna see ülesehitamistöö lasub peamiselt näitejuhi õlgadel, siis on kokku kutsutud näitejuhtide päeva ülesanne ja siht koos läbi arutada tuleviku sihte ja otsida väljapääsuteid praegu amatöörteatri tegevust takistavaist raskusist. Päevast osavõtjad otsustavad üksmeelselt saata tervitustelegrammid härra Riigivaneemale ja Kaitseväge Ülemjuhatajale.

Päeva juhatusse valitakse: E. Oja, A. Mikiver ja Puusepp, sekretäriati J. Talpsepp, Enn Vaigur ja L. Raudsepp.

Esimesena refereeris Töölisteatri ja Draamastudio teatri näitejuht Andres Särev

MAATEATRI ÜLESANNETEST.

Kõneleja rõhutas, et maateater olgu kõigepealt kasvatuslik ja hariduslik ettevõtte ning püüdku jõuda oma tööga kutselisele teatrile järjest lähemale.

Edasi rõhutas referent, et tänapäeva maa näitelavaline töö kannatab suurelt osalt juhuslikkuse ja oskamatusel all. Pakutakse sihitult esimest ettejuhtuvat, arvestamata teose lavalisi ja kunstilisi väärtusi. Ettekandele tulevad teosed on saanud seni võrdlemisi nõrga ettevalmistuse. 3—4 prooviga tuuakse lavale 3 vaatuslikke näidendeid. Referent soovib, arvestades maaolusid ja tegelaste mitte liigset kooramist nende kutsetöö kõrval, 3-vaatusl. näidendit mitte alla kümne proovi lavale tuua. Samuti tuleks pöörata tähelepanu eriti tegelaskonna väljaõpetamisele ja distsiplineerimisele, kusjuures peaks kasvama tublisti näitejuhi autoriteet, mis seni olnud väga kasin. Vastasel juhul aga, kui iga näitleja hakkab avaldama oma arvamist õpitava näidendi kohta ning nende järgi talitama, ei saa olla kunstilisest terviklusest ega töö produktiivsusest juttugi.

NAITEJUHI ÜLESANNETEST AMATÖÖR- TEATRIS

refereeris „Estonia“ teatri näitejuht Ants Lauter.

Kõneleja võrdleb näitejuhi ülesandeid kutselises ja amatöörteatris ja leiab, et nõuded ja sihid on ühed ning samad. Vahe seisab vaid selles, et kutselise teatri näitejuht saab oma töö ja loomingu eest tasu, millest end elatab, amatöörteatri näitejuht aga, kes peab taotlema samu sihte ja etenduste kunstilist taset, peab end elatama oma kutsetööst. Teatritööd saab ta teha oma kutsetöö vaheajal. Kutselisel näitejuhil on oma töös kasutada abilisid, teatri-alised spetsialistid, enamvähem korraldatud tehniline aparatuur, kutselised näitlejad jne.

Amatöörteatri näitejuht teeb kõik üksi.

Tal on kasutada oma igapäevase kutsetööga seotud kaasamatöörid, näitlejad, kes teatritööle andudes peavad võitlema samade takistustega, millistega võitleb nende näitejuht. Kuid lõppsihina oleme harjunud nõudma ja peamegi nõudma amatöörteatrit võimalikult samu tulemusi, mis healt kutseliselt teatritlki. Siit näeme, et amatöörteatri näitejuhile on asetatud palju mitmekülgsemad, pingutavamad, aga ühtlasi ka tänamatumad nõuded kui kutselisele näitejuhile. Kahtlematult on see nii, et amatöörteatri tippsaavutused küünivad kutselise teatri minimaaltasemini ja kutseline teater peab seadma endale aina uusi ja nõudlikumaid sihte, et oma kutselisust õigustada. Juba sellest võib näha, milline teatritegevuse üldist taset tõstev tegur võib olla hea amatöörteater, kui teda kannab tõsine ind, kiindumus ja kindel siht.

Iga amatöörnäitejuhi peamine ülesanne olgu: ära kasutada meie maateatritegelastele kuuluvat indu ning kiindumust ja rakendada seda sihikindlale tööle, pakkuda iga järgneva etendusega ikka ansambliküpsamat ja kutselise teatri nivoole lähemale küünivat mängutaset.

Edasi väidab kõneleja, et maateatris on näitejuht etenduse organiseerija, algataja, mängija ja käsutaja, jooksupoiss ja peremees, sageli

pank ja krediitkassa ja veel mitmesugused muud kutsed ja ülesanded, kõik ühes isikus. Tal peab olema määratu endadistsipliin, elukogemus, vaimline üleolek ja sugestiivne autoriteet, kui ta tahab kokku sulatada tõeliseks tervikuks nii kirju seltskonna kui on seda taluline asjaarmastajate trupp. Teda ennast sunnib arm ja kiindumus teatri vastu, teisi saab ta sundida ainult selle armu ja kiindumuse õhutamise ja oma isiksusega kasvatajana ja mõjutajana. Ei tohi näha maateatri organiseerimises vaid mõistliku meelelahutuse pakkumist rahvale ja teatritegijatele endile. Teatritegelased on need, kes peavad teatritööd

Sageli väidetakse — teater ei ole kool, kasvatusasutus ega propagandatallitus! Kuid teater ei tohi olla ka paljas lõbustuskoht. Mis ta siis on? Õeldakse — teater peab peegeldama elu. Aga ometi ütlemine igapäev — küll elu õpetab. Kui teatris näidatakse tõelist elu, küllap ta siis ikkagi kuidagi ka õpetab. Teiseks seotakse teatriga ikka ka sõna kunst. Iga kunstiteosega tahetakse aga midagi öelda ka kaasinimestele. Sellest veendest peab kinni haarama näitejuht, kui ta taotleb oma töös kas või kõige algelisematki kunstipärasust.

Näitejuhi lavaline ülesanne olgu iga etendusega öelda midagi kaasinimestele. Kuidas

Maateatri näitejuhtide päev Tallinnas 28. veebr. 1937. a. Istuvad: paremalt esimene — E. Haridusliidu peasekretär E. Vender ja keskel — E. Haridusliidu teatrinõunik A. Särev.

ise vaimliselt arenema, eluliselt küpsema ja kasvama oma ümbruskonna eliitseks ringiks, mille iga üksik liige on võimne endast heitma uusi arendavaid ja mõjutavaid ringlaineid oma lähemas kitsamas keskses veel peale teatritöö, kui inimene ja Eesti rahva liige. Teatritööst on võimalik ammutada endale väga laialdasi kasvatuslikke ja hariduslikke annuseid, kui ainult tähele pannakse ja järel mõeldakse ning hoitakse vaimu ja südameuksed vastuvõtukuks pärani. Iga näitejuhi esimeseks ülesandeks olgu — teha väsimatut tööd kõigepealt enda juures oma vaimsete suudete avardamiseks, ja alles siis suudab ta neid arendada ka oma trupis.

Tarviline spetsiaalne lavaharidus kasvab siis sellele vastuvõtlikule pinnale tähelepanekute, sisemõtlemissel ja kogemuste kaudu nagu iseenest.

ja mida ta öelda tahab, oleneb ta ilmavaatest, nimelt milliseid muutusi ta oma ümbruskonnas ja inimestes tahaks näha; mida tuleks toetada ja heaks kiita, mida hüljata ja halvustada. Näitejuhil peab olema igale elunähtele oma kindel hinnang, kas eitav või jaatav ja see suhtumus otsustabki, millise tüki ta repertuaari valib, kuidas ta üht või teist tükki tõlgitseb, ning mida ta positiivse või negatiivsena püüab välja tõsta.

Edasi peatub referent etenduse ettevalmistustöö juures, mis toimub näitejuhil kahes osas — kodune kirjutuslauatöö ja tegelikud proovid. Neist on tähtsam esimene. Lõplikult läbitöötatud raamatuga esimesele proovile ilmuvale näitejuhtidele heidetakse sageli ette, et nad on näitlejast liiga üleolevalt targemad, suruvad endid näitlejatele peale, ega

anna neile võimalusi iseseisvaks vabaks loominguks. See väide peab paika ainult sel juhul, kui näitejuht juba esimesel proovil nõuab näitlejailt kindlat tooni ja kuju kõikides reljeefides. Ja kui näitleja seda ei suuda, siis talle hakkab hääle ja šestiga täpselt ette näitama, näitleja arvamust vähimalgi määral arvestamata.

Kui aga näitejuht ja näitleja on kuju olemuse suhtes, ta vahekordades teiste kujudega ja tähtsuses tüki ideed läbistava tegevuse suhtes üksmeelsele selgele otsusele jõudnud, siis — mida varem näitleja hakkab kuju lähedalt kompama, ta täpseid piirjooni nägema ning tundma, seda varem saab ta asuda detailide väljatöötamisele.

Kindlasti peab näitejuht juba esimeseks prooviks olema süvenenud teosesse niipalju, et ta oskaks teosest välja koorida selle ideed väljendavaid pea ja kõrvaltseene, eraldada olulist vähemolulisest, teada, missugused kujud on idee otsesed väljendajad, missugused kaudsed, ideekujudele vaid helgiheitjaks, samuti missugused on nende reljeefsuste vahekorrad.

Näitejuht peab neist stseenide ja kujude vahekorradest looma otstarbekalt lavalise tegevusvälja, dekoratsioonid, lavasisustuse ja ette nägema valgustusvõimalused; panema neis võimalusis kujud liikuma, püüdes täpselt ette näha kõik käigud, seismised, istumised ja tõusmised, teades missuguse kuju või grupi ja kus kohal ta nad vajaliselt välja tõstab.

Kõik parandused ja täiendused, mis selguvad proovide ajal, tulevad igokord sisse märkida režiiraamatusse, samuti kui näitleja kõik teemasse puutuva märgib oma ossa.

Lõpuks rõhutab kõneleja, et mida kindlamini näitejuht juba algusest peale teab, mida ta tahab, seda selgemalt avaldab ta ennast näitlejale, ja seda kergem on näitlejail end suunata kindla ühise sihi poole, mis on: viia publik teose idee mõistmisele.

MAALAVADE REPERTUAARIST

kõneles „Uus Eesti“ teatriarvustaja Leo Soonberg, kelle kõne oli kokkuvõttes järgmine:

Meil kurdetavat alatasa hea repertuaari puudumise pärast. Hädast pääsemiseks valitsevat dramatiseeringute tõi, kuid see tõi polevat mitte väga kurja iseloomuga, sest dramatisee-

ringud olevat sageli paremad enamusest meil laiviina trükitavatest päris-näidenditest. Maalavale ei looda referent siiski dramatiseeringuist suurt abi, sest need nõudvat suurt tegelaskonda, samuti käivat dekoratsiooniline külg maal üle jõu. Edasi leiab refer. praeguse seisukorra olevat mõnelgi pool maateatrielus ebaloomuliku, kuna sageli maapidude kavades seisvat näidend peale laulude ja deklamatsioonide alles kolmandal-neljandal kohal. Ja seegi koht kahvatavat tantsu ootuse ihade all. Publiku kunstimaitse kasvatamiseks seivat ees veel palju tööd, sest praegune maapeo repertuaar olevat koostatud maitsetult ja ülekoormatult igasuguste tingelangelitega. Repertuaari puuduste põhjuseks olevat esmajoones pidude rohkus, kuna organisatsioonid on palju ja kõik pakuvad lavakunsti, mis aga tegelikult võõrutab publiku näidendi vaatamisest.

Jante mängitavat ka veel seetõttu, et neid on võimalik pidude suure arvu juures rutem ära õppida.

Veel peatub referent n. n. „rahvatükkide“ juures, väites, et „rahvatüki“ sildi taha peitvat end autorid, kes oma vigu ja nõrkusi tahavad vabandada ja varjata.

Lõpuks rõhutab kõneleja, et teosed, millistel on pisutki kirjanduslikku väärtust, peaksid olema kindlasti vabastatud autorihonorarist.

Edasi kõneles Haridusliidu peasekretär Evald Vender teemal:

NAITEMANGU OSATAHTSUS VABAHARIDUSTÖÖS.

Referent leiab, et tahtes teostada seltskondlikku kasvatusööd, võimaldub see kõige kergemini pidude kaudu, kuhu koguneb suuremal määral rahvahulki.

Pidude eeskavalisesse ossa peaks aga kindlasti võetama ka deklamatsioone, kuna nende valik, sageli ka väärtus, on suurem kui näidendil; pealegi vajavad nad vähemat ettevalmistust. Olgu repertuaar oma või välismaine, peasi — see olgu mõttekas, sobiv kasvatuslikuks otstarbeks, olgu need omadused siis esitatud komöödias, draamas või rahvatükis. Näidend olgu kasvatuslik ja rõhutagu esijoones kujuteldava tüübi positiivseid külgi. Eriti juhitagu tähelepanu viimasele asjaolule, kusjuures ärgu unustatagu aga ka teose kunstilist väärtust.

Libe tee, kuhu sageli komistatakse, on seltsi kassa, mille täitmiseks laskutakse tihti madalamale, kui see sobiv vahahariduslikus tegevuses. Domineerivaks osaks seltsitegevuses on olnud näidend ja ta jääb selleks ka edaspidigi kui tõhusam vahend rahva haridusliku ja vaimse taapinna tõstmiseks.

Lõppeks kõneles Maanäitejuhtide Ühingu esimees Elmar Oja

NAITEJUHIST ja NAITETRUPPIDE ORGANISEERIMISEST.

Ta rõhutas, et näitejuhiks kõlbab inimene, kes suudab teha halvast tükist suupärase kunstilise lavastuse, pannes sinna oma parima. Näitejuhi töö peab olema süsteemikindel, mistõttu pühendatagu rohkem tähelepanu ja hoolt nende ettevalmistusele ja edasiarendamisele kursoruste, loengute jne. kaudu. Maanäitejuhtide Ühing tahab pöörata eelnimetatud asjaolule erilist tähelepanu. Näidendi harjutustel peab jääma autoriteetne ja viimane sõna näitejuhile. Esimene nõue olgu — osad pähe! Ei saa olla tunnete maksimumi väljapanekut, kui vahitakse alles etteütleja kasti. Soovitatav moodus lavateoste paremaks äraõppimiseks olgu — õppida vähem, kuid selleest juba hästi! Et aga siiski võimalduks pidude korraldamine endisel määral, tuleks korraldada naaberseltside ja kas või naabervaldade näitetruppide vastastikusi külaskäiguetendusi.

Erilist tähelepanu pööratagu ka noorte jõudude peale kasvatamisele! Näidendist välja rõvedused! Repertuaari valikul olgu lõplik sõna näitejuhile!

Läbirääkimistel võeti elavalt sõna. Juhi tähelepanu sellele, et maapublik ei ole enam see, mis kümme aastat tagasi. Tingeltangelid ei tõmba enam. Maa oskab küllalt hinnata väärtuslikku repertuaari, kui seda aga oleks tarvilisel määral.

Soovitatakse maateatritel pidada oma esindajate kaudu kontakti kutseliste teatritega.

Viimasel ajal on läinud moodi vastastikuste külaskäiguetenduste andmine, kuid mõnes kohas tehtavat kihutustööd, et kui külalistrupp tuleb, siis ärgu mindagu neid vaatama, vaid tuldagu kohaliku trupi etendusele, mis korraldatakse samal ajal naaberkülas! Selliseid nähteid ei tohiks olla!

Näitejuht K. konstaterib, et repertuaariga olevat tõepoolest suuri raskusi. On terve rida näidendeid, mille kohta tekib kahtlusi kas või moraalseltgi kaalutlustel. Näiteks „Niskamäe naised“. Soovib, et saaks koostatud soovitatavate ja autorihonorarist vabastatud näidendite nimestik, nagu see on olemas raamatukogudele soovitatavate raamatute kohta.

Näitejuht P. Kehrast, ütleb, et dramatiseeringuid, mis lähevad linnas suure menuga, saab maal lavastada küll, tuldagu ainult vaatama!

Juhitakse tähelepanu ainelistele raskustele, milles siplevad maa hariduslikud organisatsioonid. Peo kulu on 50 krooni, sissetulek sageli ainult 80 kr. ja mõnikord ei saa otsigi kokku. Samuti koormatakse maateatrite ettekandeid kõrge lõbustusmaksuga, mis tundub karistusena tehtud töö eest. Avaldatakse soovi, et Maateatri Näitejuhtide Ühing astuks samme etenduste lõbustusmaksust vabastamiseks.

Edasi leitakse olevat ebaloomuliku, et igale etendusele vajub sisse terve salk pritsimehi, kellele peab maksma tasu mõned head kroonid. Ja miks peab olema konstaablil kaks priipiletit?! Pealegi ilmuvat viimane saali tihti kogu „vahmiiliga“.

Ka tuleb sageli mängida igasugustes ruumides, mis tihti kuidagi ei vasta peoruumidele. Ja igakord pole näitejuhil sõnaõigust õppimisele võetava näidendi kohta: selle sunnib peale seltsi juhatus.

Näitejuht Valgamaal küsib, kas ei leitaks teid, et ka maateatrid saaksid toetust linnateatrite eeskujul. Praegu olevat tants ainus, mis peoõhtul midagi sisse toob. Kõneleja väidab: „Elan üsna Valga külje all, isegi linna noored tulevad meile, maale, tantsima. Kuigi see pole loomulik ega õige, peame siiski pigistama silmad kinni, sest millest me muidu katame kulud?!“

Edasi räägitakse, et leiduvat maal selliseid „tegelinskeid“, kes topivad end mitmekümnesse ametisse ega põlga ka näitejuhi ameti. Kahjuks pole aga neil sakstel sageli teatriasjust aimugi.

Pole õige, et näitejuhid valitakse seltside peakoosolekuil. Sel teel valitakse pahatihti ebasobiv isik.

Veel räägib üks noor näitejuht, et näitejuhile peab olema kutsetunnistus. Nüüd on aga sel-

line lugu, et on mõni kena preili — kõlbaks primadonnaks, aga läheb uhkust täis: tema on näitekursuse lõpetanud, toimib nii kuidas tahab... Ma ütlen, et tulge lavale vasemalt, tema aga tipib lavale paremalt. Ei allu lihtsalt korraldustele. Oleks aga näitejuhil kutsetunnistus, siis poleks muud kui löö saboteerijale kohe nina alla.

Läbirääkimiste lõppedes võeti vastu järgmised resolutsioonid:

1.

Maateatri ülesandeks on arendada haridusliku ja kasvatusliku sisuga lavakunstilist tegevust asjaarmastajate teatri piirides.

2.

Maateatrist kõneldes tuleb rõhutada vahet pidade vahel, mis seltsid korraldavad vaid sissetulekute hankimiseks ja ettekannete vahel, mille eesmärgid maateatri ülesannete kohaselt on kasvatus- ja hariduskultuurilised. Ainult viimaseid tuleb maateatri arendamise huvides pooldada ja soodustada.

3.

Seltsid, kes võtnud omale ülesandeks maal lavakunsti edendamise, organiseerigu (kui seda veel pole tehtud) seltsi juures (või ühiselt seltside vahel) kindla kodukorra alusel töötav teatriring. Koondatagu ringi võimalikult kõik kohalikud teatrítegelased ja lavakunstihuvilised. Kutsutagu teatriringi ametisse alatine näitejuht, tema abid, lavameister ja jumestaja. Sisustatagu ja arendatagu teatriringi tegevust distsipliinikindlalt ja ringi kodukorras ettenähtud korras.

4.

Tuleb erilisel hoolitseda, et maateatri tegelased omandaksid vajalikke eelteadmisi lavakunstist ja et neil võimalduks endid edasi arendada. Selleks tuleb teatriringides korraldada kursusi, loenguid ja õpinge lavakunsti alal, muretseda ringiliikmetele vastavasisulist kirjandust ja korraldada õpireise.

5.

Etenduste korraldamisel tuleb seltsidel püstitada ja teostada põhinõudena: mitte palju ja sagedasti, vaid väärtuslikumaid ja hästi ette-

valmistatud ettekandeid. Repertuaar määrab iga väikelava tegevuses selle sisu ja ilme. Seejärest tuleb näidendite repertuaari valida ainult sisult ja kirjanduslikult-kunstiliselt väärtuslikumaid teoseid, loobudes täiesti tühiseist, sisutuist ja tundeid labastavaist näidendeist. Samuti püütagu segaeeskavade peoõhtuil võtta kavva muusika, laulu, deklamatsiooni jne. alalt ainult valitud ja väärtuslikke ettekandeid.

6.

Tuleb panna erilisel rõhku näidendite ja teiste ettekannete korralikule ettevalmistusele. Selline kord, et näendid ainult mõne üksiku prooviga lavale viiakse ja näitlejad etendusel oma osad kuidagi etteütleja abil maha veerivad, olgu igal seltsile, teatriringile ja näitetrupile suurimaks häbiks. Arvestades maaolusid, tuleb keskmise pikkusega kolme-vaatusliku näidendi äraõppimiseks ühe kuu jooksul teha vähemalt 15 proovi à 3 tundi. Näitlejad peavad esinema juba eelproovil kindlasti ilma etteütleja abita.

7.

Et mõjutada lavastuste paremat ettevalmistust, seejuures pakkuda aga siiski publikule vajalikul arvul ettekandeid, on soovitatav korraldada naaberseltsidega vastastikuseid külaskäiguetendusi.

8.

Näitejuhtidel on meie maateatri arendamisel praeguses olukorras erakorraliselt suured ja vastutusrikkad ülesanded. Et luua omavahel kindlat sidet, on väga soovitatav igal maanäitejuhil astuda Maateatri Näitejuhtide Ühingu liikmeks.

9.

Maanäitelavalise tegevuse juhtivaks keskasutuseks on Eesti Haridusliit. Viimasel tuleks senisest veelgi suuremal määral pöörata tähelepanu maateatri organiseerimisele, maanäitejuhtide ja tegelaste väljaõpetamisele, maanäitelavade dekoratsioonide korraldamisele jne.

10.

On äärmiselt tähtis, et maateatril oleks oma ajakiri, kus leiaksid lahendust lavateoreetilised küsimused maateatri huvides ja avaldataks

Pärnu Rahvaülikool.

Tihedam läbikäimine Rootsi viimastel aastatel tekitas Pärnus huvi rootsi keele vastu. Rahvaülikoolis korraldatud kursusele tuli korraldada paralleelgrupp. Töötada kavatsetakse maikuuni. Õpetab prl. A. Lemberg. Kuna Pärnut külastavad suvel rohkearvulised välisvõõrad kui ka oma riigi nõudlikumad suvitajad, tunni tarvidust hotelliasjanduse kursuste järgi, mis korraldati Rahvaülikoolis käesoleva aasta jaanuaris ja veebruari esimesel poolel. Peeti 10 loengut supelinspektori P. Raudpõllu poolt ühes mõnetunniliste praktiliste harjutustega. Osa võtsid hotellide, kohvikute, pansionide ja

Hotelliasjanduse kursus Pärnu Rahvaülikoolis 10. veebr. 1937. a. Esimeses reas vasakult kuues — Rahvaülikooli juhataja G. Mälg.

teateid maateatri tegevusest. Selleks tuleks E. Haridusliidul oma ajakirjas „Arenus“ maateatri osas lubada võimalikult rohkesti ruumi.

11.

Igal näitetrupil olgu näitejuht, kes olgu trupil hingeks. Samuti olgu trupil oma kodukord.

12.

Igal näidenditekomplektil olgu kaasas ka üks režiiraamat näitejuhi jaoks.

13.

Avaldatagu MNU poolt maateatri ajakirjas arvustusi ilmuvate näidendite kohta.

14.

Maateatri Näitejuhtide Ühingu astugu samme ka selleks, et paraneks maalavade tehniline külg, mis jätab praegu palju soovida.

15.

Ka koolide poolt ettekantavad näidendid olgu vabastatud autorihonorarist.

16.

Maateatri Näitejuhtide Ühingu korraldagu suvel näitejuhtide kursusi. Üldse asugu ühingu süstemaatilisele näitejuhtide ettevalmistamisele.

17.

Ühingu astugu tulemusrikkaid samme selleks, et amatööriteatri ettekanded saaksid vabastatud lõbustusmaksust.

18.

Maateatri Näitejuhtide Ühingu esindaja olgu ka näidendite autorihonorarist vabastamise komisjonis.

Maateatri Näitejuhtide Ühingu peakoosolek.

Pühapäeval 28. veebruaril s. a. pärast maanäitejuhtide päeva pidas Maateatri Näitejuhtide Ühingu oma peakoosolekut.

Koosolekul koostati üksikasjaline maateatri organiseerimise kava, mis viiakse läbi kahe aasta jooksul. Majanduseelarve võeti vastu Kr. 700.— suuruses.

Juhatusse valiti: esimeheks Elmar Oja

Maardust, abiesimeheks Haridusliidu peasekretär E. Vender, kassapidajaks R. Karusoo Pahklast, abikassapidajaks A. Ahermaa Tamsalust, kirjatoimetajaks A. Mikiver Loksalt ja abiks J. Talpsepp.

Revisjon-komisjoni valiti J. Reinutoa Küsalt, A. Pertman Türlit ja E. Ploom Sännast.

Kilde ja tähelepanekuid.

Hingepäästjatest.

Majanduslikes ja tehnilistes küsimustes vajame asjatundjate arvamist. Kui tihti aga vaimse elu aladel ei ole seda mõjutamas igasugu indiviide, kes tunnevad selleks kutsumust, kuigi oma vaim eksleb alles sügaval harimatuse pimedikus. Teravalt torkab esmõttes silma mitmesuguste usulahkude tegevus. Kui üheltpoolt teeme suuri pingutusi selleks, et levitada rahvahulkades kultuuritahtelisust ja aktiivsust selles sihis, siis nende lahkusulistele palvetundidel lausa nagu hinge päästmiseks väristatakse võltspaatusliku häälega hukkamõistu igasugu ilmlikule vabaharidustööle, kusjuures isegi raamatukogusid soovitatakse viia koolimajadest välja õuele ja panna neile õlgkatus pääle, sest see „riivetavat“ nende „pühapaika“. Kui samas aga selle „püha“ tegevuse kaasas ja varjul õitseb äärmine jõuetus, hooletus tervishoidlikes küsimusis ja palvetundidel õhk koosolejate ihumustusest on läpatavalt raske, siis tekib tõsine kahtlus — kas siin saab olla juttu ka hingepuhtusest!

Kuid veel õige paljudes kohtades tuleb meil rahvaharidustöö püüetel tõsiselt arvestada nende „hingepäästjate“ ja viimsepäeva-ootajate „vendade“ ja „õdede“ tegevust.

Aukohustused ei vaja maad(!)

Au neile, kes ohverdanud oma kallima — oma elu — meie vabaduse eest! See õilis mõte ühendab meie paremaid rahvuslike tundeid ja kultuurilisi püüdeid vabariigi astapäeva puhul. Ent kui tihti jääb ilus mõte vääramatuks vaid seniks, kuni see ei nõua tegusid!

Nii kirjutatakse „Pärnu Päevalehes“:

Kõrts ja langenute sammas.

„Kilingi-Nõmme alevivolikogu koosolekul otsustati müüa Saarde Majandusühisusele praegune kõrtsihoone ühes juurdekuulava 6667 m² maaalaga, tingimusel, et ostja ehitaks sinna ka restorani ja hotelliruumid.

Sel puhul teatatakse meile kohapealt:

„Nimet. maaala planeerimisel võeti praeguse vabadussõjas langenute mälestusmärgi maaalalt umbes 5 meetr. riba, selletõttu jääb mälestusmärgi plats, mis niigi küllalt väikene, veel väiksemaks ja pealegi ebasümmeetriliseks. Praeguse kodukaunistamise hooajal kaunistatakse esindusplats ebakauniks. Selle platsi müümisel on kõige täbaram see, et ostja muidu platsi ei ostnud, kui pidi loovutatama osa ausambaplatsist. Platsi müümisel tuleb nii väl-

restoranide teenijad ja ka mõned omanikud, kokku 46 järjekindlat kuulajat ja kümme-kond üksikute loengute kuulajat. Mitmed teenijad hotelliasjanduses õpivad ka rootsikeele kursusel.

Keelte alal täiendavad oma oskust ka Pärnu politseiteenijad, võttes hoolega osa saksa keele kursusest. Esperanto tarvitamises täiendab ennast 30 liikmeline edasiõppijate grupp.

13. ja 14. veebruaril külastasid kõnesolevat rahvaülikooli Haridusliidu tegelased K. Laane ja N. Ruus ning kõnelesid loenguõhtul — esimene „Eesti vaimse kultuuri arengust“, viimane „Kraadekultuurist“.

Põltsamaa sai rahvaülikooli.

Põltsamaa Hariduselts ja Isamaaliidu Põltsamaa osakond avasid ühiselt Põltsamaa linnale rahvaülikooli, mille süüdi Põltsamaa kodanikud tervitasid vaimustusega. Rahvaülikooli loengute seeria algas populaarteadusliku loenguga, millised edaspidi peetakse üks kord nädalas. Kursusi on kolm: ingliskeel — pr. T. Sulg, mateemaatika — hra. A. Piirsalu ja raamatupidamine — A. Poltimäe. Kursustest osavõtjaid on alul saja ümber; paljud kuulavad mitut kursust.

ja, et kõrts on tähtsam, kui langenute mälestusmärgi plats. Kõrtsis käivad elavad, plats on aga surnute mälestus.“

Ja nii „austatakse“ tegelikkuses neid, kes andsid oma elu isamaa eest.

„Jüri Rumm“ alkoholiga einelaud.

„Virumaa Teatajas“ leidub järgmine sõnum: „Pühapäeval, 7. veebr. toimus Vihula tule-
tõrje ühingu korraldusel Kavastu seltsimajas pidu, kus ettekandele tuli „Jüri Rummu“ 3-as seeria. Saal oli tulvil inimesi. Kohapealsete tegelaste käsitusel õnnestus ettekanne üpris hästi.

Peaosalist — Jüri Rummu mängis hr. R., kes oma kogult ja kujult lõi Jüri Rummu tüübi ustavuse piirides. Kaks eelmist seeriat on mängitud samas varemalt, millistest on rahva poolt võetud samuti elavalt osa. Kuigi müügil oli alkoholilisi jooke, polnud rahurikkumisi, väljaarvatud vahejuhtum, kus keegi T. nimeline isik lõi rusikaga kedagi noormeest.“

Tõesti „väga eeskujulik pidu“, isegi mitte ühtki pealuu lõhkumist, vaid ainult üks rusikahoop!

Rahvamajade küsimusest.

Kui koolihariduse korraldamisel on oluliseks tururiks otstarbekohase koolidevõrgu kujundamine, siis samasuur tähtsus rahvaharidustöö seisukohalt on rahvamajade võrgul. Selles sihis on meil tehtud mõndagi tunnustustväärivat, kuid ei saa salata, et on siiski veel palju teha. Mitte ainult rahvamajade ehitamise ja korrastamise suhtes, vaid kindlasti ka rahvamajade võrgukava kujundamisel. Selles pais-
tab siin-sääil silma veelgi rohkesti lünki, mis vajaksid kaalumist ja otstarbekohast lahendust. On näiteks terve rida kohti, kus on rahvamaja

mingi seltsi eraomanduseks, kes aga keeldub seda võtmast võrku, et mitte kanda vastavaid kohustusi vabaharidustöö suhtes ja et oleks võimalus rahvamajas pidada alkohoolset einelauda, õlle- ja viinakauplusi. Kui samas majas soovitakse korraldada näit. hariduslikku loengut, siis on üür niivõrt kõrge, et see osutub tihti ülepääsmatuks raskuseks. Pole huvitusest märkida, et enamik neist rahvamajadest kuulub teatavaile häätegevaile seltsidele. Ja kui kuuled, et neil puhkudel isegi vastavast keskkohast antavat instruksioone, kus ei soovitata rahvamajade võrku võtmist, siis tekib küsimus — kas siingi ei oleks vaja tungivalt vastavast koordineerimist? Milleks ehitame ja päästame hädaohust maju, kui jätame arvestamata neid maju kasutava inimese ja tema kultuurilise arengu?

K. Laane.

See on alles kunst.

Pühap., 7. märtsil korraldati Võrumaal, Uue-Nursi algkooli ruumes peo-õhtu, mille kava lubagu lugupeetud lugejad sõna-sõnalt ära tuua:

„Kavas: 15 min. salapärasest riigis. Saladuslik kiri. Naine röntgeni kiirte silmadega. Virginia Kai ja p. m. Tallinna tuntud tantsitar prl. Lia Mi kannab ette valssi ja Ungari tantsu. Tasakaalu kunstnik Volderosi. Inimene, kes seisab pea pääl shampagneri pudeli kaenal. Volly kupleed ja naljad. Saladuslik Hiina bagash. Inimesed välkud (?).“

Uudis! Daamide jalgade võistlus. Osavõtjad publiku seast. Võitja saab preemijaid. Jne.“

Issand küll! Kes peaks suutma selliste ilmaimede vastu külmaks jääda?! Selle'p oligi saal puupüsti täis, kuigi ainult-näidendiõhtu! Rahva rohkusega kiidelda ei saa.

Hariduslike seltside juubeleid.

Kabala Muusika-Kirjanduse Selts 15-aastane.

Pühapäeval, 7. veebruaril s. a. Kabala Muusika-Kirjanduse Selts tähistas oma tegevuse 15. aastapäeva, mispuhul korraldati vastavasisuline pidulik aktus ja lavastati H. Vuolijoe näidend „Niskamäe naised“. Aktusel esines Eesti Haridusliidu õppetöö sekretär N.

Ruus pikema kõnega, kuna jumalateenistuse osas esines päevakohase vaimuliku kõnega Rakvere Pauluse koguduse pastor A. Abel.

Selts asutati 1921/22. aastavahetusel kohapealsete tegelaste poolt, kes kuuludes nooremase generatsiooni, löid sobimatuse tõttu lahku kohapealsest põllumeeste seltsist, kelle tegevust juhtisid vanemad põllumehed. Kuna viimase juurest läksid üle agaramad tegelased uuesti-

asutatud Muusika-Kirjanduse Seltsi, jäi põllumeeste tegevus peale paariaastast tegevust täiesti soiku ja kohapealse seltskondliku elu juhtijaks jäi Muusika-Kirjanduse Selts. Viimase juure läks üle ka kohalik pasunakoor. 1924. a. püstitas selts oma rahvamaja Kabala jaama juure, mida, vaatamata kohapealse seltskonna võrdlemisi suurele kaasabile, pole suudetud senini ehitada täielikult valmis. Lähema viie aasta jooksul tahetakse maja seada siiski ajakohaselt korda. Kogu oma tegevusaja jooksul on selts arendanud hoogsat ja viljakat tegevust. Nii on lavastatud üle 200 näidendi, korraldatud laulupäevi ja kontserte, mitmesuguseid kursusi, kõnekoosolekuid ja loenguid, näitekohtuid, huviohtuid, asutatud ja korraldatud raamatukogu,

väärtuses. Kavatsusel on muuta seltsi senine veneaegse omapäraga nimetus ning võtta ajakohane nimi.

Seltsi juubeli puhul on huvitav märkida, et kohapealne seltskondlik elu ulatub tagasi 1863. aastani, mil tolleaegse koolmeistri Pihlaka poolt asutati kohalik laulukoor, mida on juhtinud õpetajad Brindfeld, Leetmaa ja nüüd Tammaru. 1897. a. soetati praeguse Nõmme ärimehe Hj. Mäe algatusel ja kaupmees Villem Samma ainelisel toetusel pasunakoor. Lavategevus sai alguse 1908. a., mil pidusid hakati korraldama eeskätt uute muusikariistade soetamiseks raha hankimise sihiga. Seega seisavad ees 1938. a. laulukoori 75. a., 1937. a. sügisel muusikakoori 40. a. ja lavategevuse 30. a. juubelid: Koha-

Hellenurme haridusselts 25 a. juubeli puhul.

lugemislaudu, mitmesuguseid spordivõistlusi, ekskursioone jne. Praegu tegutsuvad seltsi juures muusikakoor, näitetrupp, üldkõnealuslik õpiring, spordiosakond mitmete meeskondade ja naisvõimlemisgrupiga. Seltsi juures tegutsenud laulukoor kannab praegu Nõmmise segakoori nimetust. Raamatukogu anti 1927. a. üle Pada vallavalitsusele, mis sai aluseks valla avalikule raamatukogule, mis asub praegu rahvamajas.

Seltsi praegust tegevust juhivad J. Veskus, esimehena, näitejuhina ja muusikakoori juhina, E. Tammet, V. Kalvet, A. Kullik, L. Podar, A. Idala ja A. Laks juhatuseliikmetena; õpiringi tegevust juhivad V. Kalvet, spordiosakonda — P. Saarmann ja laulukoori kuni mõõdunud sügiseni juhitas J. Leetmaa. Käesoleva aasta aluks oli seltsil oma varandusi Kr. 7249.51

peal on lühemat aega tegutsenud ka Haapsalu karskusselts „Kungla“ osakond, mille tegevus ulatub 1900 ja 1901 aastatesse.

Hellenurme Haridusselts „Püü“ 25- aastane.

Hellenurme Haridusselts „Püü“ pühitses Vabariigi aastapäeval 25 aasta juubelit. Sel puhul peeti koolimajas kell 17 aktus ja õhtul oli samas pidusöök kutsutud külalistele. Selts on asutatud 1912. aastal. Oma 25 a. tegevusaja kestel on ta harrastanud laulu- ja näitekultuuri, asutanud raamatukogu ja orkestri, korraldanud rohket arvul kursusi, loenguid jne.

Pidevalt on korraldatud näitekursusi. Viimane kursus, mida juhatas pr. M. Kalbek,

lõppes jaanuaris. Kursustel õpiti ja kanti ette A. Mälgu „Öitsev meri“. Eelmiseks lavastuseks oli M. Raua „Kõrves ja kuu“.

Praegu on seltsi esimeheks Peeter Mühlberg, kes on olnud juhtiva jõuna tegev seltsi algusest peale.

Üsna mahukas on raamatukogu, mis on praegu heas korras ja sisaldab 1100 köidet. Raamatukogu kasutatakse üsna rohkesti. Liikmeid on seltsil praegu üle saja.

Riidaja Muusikaselts „Vambola“ 15 aastane.

Veebruari alul pühitses Riidaja Muusikaselts „Vambola“ oma 15-aasta tegevusuubelit. Pidustused algasid kell 18 Riidaja rahvamajas. Aktusel esinesid seltsi orkester ja Nk Riidaja osakonna naiskoor h-ra V. Sarve juhatusel.

Selts on asutatud 1922. aastal. Ülevaate seltsi tegevusest andis seltsi asutaja liige J. Aalde. 15 aasta jooksul on peetud 122 pidu, mis on annud 14.885 krooni sissetulekut.

Selts omab rahvamaja, mis kuulub rahvamajade võrku. Mõeldunud suvel ehitati näitelava põhjalikult ümber ja muretseti ka ringhorisont. Rahvamajas on elektrivalgustus. Varustatult kül- ja laeprojektoritega võib seda lava pidada eeskujulikumaks maauludes. Muusikariistu on seltsil 800 krooni väärtuses. Ka kuulub seltsile kohalik raamatukogu 573 köitega.

Õhtul kanti ette oma näitetrupi poolt Leo Falli operett „Lõbus talupoeg“. Rahvast pidustusel oli rohkesti.

Käsmu Kaubalaevastiku Meremeeste Selts 25 aastane.

Pühapäeval 14. veebruaril pühitses Käsmu kaubalaevastiku meremeeste selts 25 aasta juubelit. Pidustustele kogunes mererahvast Tallinnast kui ka teistest keskustest ning ümbruskonna randadest ja peagu kogu Käsmu elanikkond, kuna neil kõigil on ju ühised üritused käsil.

Käsmu Kaubalaevastiku Meremeeste seltsimaja.

Käsmu küla oli pidupäeva puhul lipuehtes ja juba varahommikul täis elevust. Aktus toimus meremeeste seltsimaja saalis, kuhu kogunes 200 inimese ümber. Aktus algas Haljala õp. M. Nurme vaimuliku kõnega, kes on ka üks agaramaid seltsi liikmeid. Samuti õnnistati sama seltsimaja õp. M. Nurme poolt 1918. aastal. Aktusel seltsi abiesimees kapten Sandpank andis ülevaate seltsi tegevusest veerand aastasaja vältel. Lähemalt käsitles ka seltsimaja valmistamist, kus suureks abiks olnud just Käsmu kaptenid.

Seejärele kogunesid külalised ja kohalikud elanikud ühisele pidusöögile, mis oli kaetud 150 inimesele seltsimaja saalis. Koosviibimine kujunes meie kuulsa ja ühise perena esineva mererahva tunde-küllaseks meelevalduseks.

Õhtul oli seltsimajas pidu, mis kujunes samuti ühise pere rõõmsaks sündmuseks. Käsmu näitetrupi poolt lavastatud näidend „Mere karud“ võeti vastu suure aplausiga. Ka omab selts üsna korralikud lava dekoratsioonid, mis valmistatud 1935 a. E. Haridusliidu poolt umbes 400 krooni väärtuses

Ka vabaharidustöös on selts lõonud kaasa, olles ühtlasi ka Eesti Haridusliidu liikmeks.

Seltsielust Nursis.

Hoogsat tegevust halvab seltsimaja puudumine.

Väike Nursi vald Lõuna-Võrumaal, samanimelise maakonnalinna ligidal, on näidanud seltskonnatöö alal küllaldast aktiivsust ja energiat. Kogu vald on organiseerunud nelja suuresse seltsi. Need on: Nursi Rahvaraamatukogu Selts, Nursi Vabatahtlik Tuletõrje Ühing. K. L. Nursi üksikrühm ja Naiskodukaitsese Nursi jaoskond. Peale nende töötavad kitsapiirilises ulatuses Nursi õpiring „Rühk“ — Vana-Nursi algkooli juures, Nursi Maanoorte Ring, Noored Kotkad ja Kodutütred.

Vabaharidustöö taotlejaks on rakendunud Nursi Rahvaraamatukogu Selts, omades ligi 1500 köitelise avaliku raamatukogu, korraldades kirjanduslikke ettekandeid ja harrastades näitekunsti. Viimast küll tihti rohkem „hüda sunnil“, kuna sissetulekute hankimiseks tuleb korraldada piduõhtuid. Raamatukoguseltsi näite-trupp mängib ka teiste organisatsioonide pidudel ning korraldab väljasõite-külaskäigu-ten-dusi naabervaldadesse.

Raamatukoguseltsil on nimeliselt kaks näitejuhti: Ago Järvis ja Joh. Lillmaa. Esimene on lõpetanud näitejuhtide kursused Tallinnas,

kuid õpib praegu ise Voltveti metsakoolis, metsniku klassis, kuna teine on võtnud osa Värskas korraldatud näitekursusest Heino Vaks'a juhtimisel. Praegu ametis Vana-Nursi algkooli juhatajana.

Varem ei olnudki kindlat näitejuhti. Tuldi kokku, õpiti või loeti oma osad näidendiraamatust muutmata kujul maha ja asi vask. Kärpeid, parandusi ega lisandusi ei tehtud üldse. Päämure oli ainult see, et osa ta oma osa, et näitelaval mitte kimpu jääda. Kuid oli juba varemgi häid näitlejaid, keda praegugi suuremate tükide puhul „raudvarana“ mängima palutakse.

Näitekunstiharrastamist ja kogu seltskonnatööd halvab õige suurel määral seltsimaja puudumine. Pidusid korraldatakse Vastse-Nursi koolimajas, kuid see, ehkki ehitatud Eesti

omariikluse ajal mitmemiljonilise laenuga, on oma ruumidelt vastuvõetamatu.

Näidendiharjutused peetakse eraruumides. Näitelava „joonistatakse“ kriidiga põrandale. Tõelise näitelava saab üles säädida koolimaja ainult peoõhtuks. Paremalt juhul võimaldub teha ka üks „peaproov“ näitelaval, kuid aja puudusel tuleb minna lavale ainult heas usus oma võimeisse. Ja päris halvasti ei ole kunagi läinud.

Lavameistreiks ja ülessäädijaks on tavaliselt näitlejad ise eesotsas näitejuhiga. Alatine lavalõhkumine ja tassimine puukuuri muudab näiteseinad enneaegselt vanaks ja lõhub puuosi. Üldse võib selline „higistamapanev“ seltskonnatöö isu nii näitlejailt kui ka peakorraldajailt. Pikil silmil oodetakse seltsimaja, kuid see lootus näib vähemalt esialgselt väga visalt täituvat.

Seltskonnategelase 70 a. juubel Sännas.

Peeter Jänes.

Vabariigi aastapäeva eelõhtul pühitses Sänna haridusliikude ja ühistegeliste organisatsioonide asutaja ja mitmekordne juhatusliige h-ra Peeter Jänes oma 70. a. sünnipäeva. Juubilar on neid haruldasi inimesi, kes oma „Vargamäe Andresliku“ tööinnu ja talu korramise püüde määratu koorma kõrval on kõik oma vaba (ja ka mitte-vaba!) aja suutnud rõõmu ning nagu erilise kohusetundega pühendada üldsuse ja seltskonna huvidele.

Seesama kaine asjalikkus, edu ja järeljätmatu visadus, millega ta on arenanud oma majapidamise eeskujulikumaks ümbruskonnas, on teda juhtinud ka rohkearvulise Sänna seltsidepere asutamisel ning edasiviimisel. Tarvitseb vaid märkida tema nime asutaja- ja mitme-

kordse juhatusliikmena Sänna rahvarmtkg. seltsis, piimaühingus, kindlustusseltsis, masinatarvitajate ühingus, põllumeeste seltsis, tuletõrjes jne. Kõige selle kõrval on ta palju omast ajast ning energiasit ohverdanud omavalitsuse- ja kaitseliidu tööle.

Hoolimata oma kõrgest eest, seisab ta praegugi löögivalmilt ja teojulgelt paljudes organisatsioonides ega pea miskiks paljude aastate ränka koormat. Eriline heameel on kahtlemata Sänna rahvaraamatukogu seltsil tema kui asutaja ja mitmekordse esimehe austamiseks, kes palju teinud praeguse ümbruskonna suurema seltsi niikaugele viimiseks ja praegu tegev- ning auliikmena kuulub seltsi perre. Olgu tervitatud eakas kuid noore väimuga töömees vabaharidustöö viinamäel! Olgu tervitatud ning jäägu visaduse ja edasipüüdlikkuse eeskujuks kauaks sinsele noorusele!

Kaarli Karskusselts „Säde“ haridus-seltsiks.

Kaarli organisatsioonide esindajad omavaheisel koosolekul arutasid seltside liitumise küsimust, leidsid, et on otstarbekohasem muuta kohalik karskusselts haridus-seltsiks, kuna haridus-seltsi juure jääks tegutsema karskusring kodukorra alusel. Karskusringi kuuluksid praegused karskusseltsi liikmed.

Samale seisukohale asusid ka Karskusseltsi ja Haridus-seltsi juhatused, kes tunnistasid ühinemise tarvilikkuse. Peakooolekul otsustati võtta uueks põhikirjaks h/s-ide normaalpõhikirja ja uueks nimeks ühinenud seltsidele — Kaarli haridus-selts „Säde“.

Karskusselts „Säde“ on Kaarli vanemaid seltsi ja asutatud juba 50 aastat tagasi. Läinud aastal oli seltsil ainult 8 liiget. 1926. a. omandas selts endale maja ühes väikese krundiga, mis ongi praegu kohapealseks peosaaliks.

Rahklasse haridusselts.

Rahkla lugemis- ja spordiringi asemele on Rahkla seltskonnategelastel kavatsus asutada haridusseltsi. Sellekohane otsus on juba ringi juhatuses vastu võetud, puudub vaid üldkoosoleku kinnitamine.

Kabala Muusika-Kirjanduse Seltsile uus nimi ja juhatus.

Kabala Muusika-Kirjanduse Seltsi korraline üldkoosolek, mis peeti 21. veebruaril s. a. otsustas muuta ja täiendada Seltsi põhikirja ning senise nime asemele võtta uueks nimeks Kabala Haridusselts.

saanud Haridusministeeriumilt loengute korraldamiseks 30 krooni.

Tööd alanud õpiringe.

E. Haridusliidus on registreeritud kuni märtsi alguseni järgmised õpiringid:

Harjumaal: 27) Järvakandi Haridusseltsi õpiring „Valgus“, 8 liiget; juhat. ametnik Arkadi Jaanus.

28) Kädva Maanoorte Ringi seltskondliku kasvatusõpiring, 31 liiget; juhat. õpet. Armanda Tutt.

29) Habersti Haridusseltsi seltskondl. kasvatusõpiring, 13 liiget; juhat. õpet. Jaan Ernesaks.

Virtsjärve õpiring Viljandimaal.

Seltsi juhatusesse valiti J. Veskus, V. Kalvet, A. Laks, A. Kullik (endised), J. Podar, E. Sombri ja M. Mutik (uued). Ametid jaotas juhatus järgmiselt: esimees J. Veskus, abiesimees J. Podar, kirjaõpetaja V. Kalvet, abikirjaõpetaja E. Sombri, laeaur A. Kullik, abilaeaur M. Mutik ja remonttööde juhataja A. Laks. Majavanemaks abiesimees J. Podar.

Toetusi seltsidele.

Kilingi vallavolikogu määras Kilingi-Nõmme H/s „Õilmele“ raamatukogu toetuseks 10 kr. Tori ühispank on määranud pangaga 1936. a. puhaskasust Tori Perenaiste seltsile 26 kr. ja Tori Vab. Tuletõrje ühingule 20 kr. Pärnu-Jaaguvi Haridusseltsi Naisosakond on

30) Tuhala Haridusseltsi koduse kasvatusõpiring, 16 liiget; juhat. koolijuhataja Johannes Kalmus.

31) Kose Maanaiste Seltsi üldkõnemuslik õpiring, 25 liiget; juhat. õpet. Liis Muru.

Virumaal: 25) Sõmeru Haridusseltsi õpiring „Hõbe“, 31 liiget; juhat. õpet. Helmut Lang.

26) Erra Noorsooselts „Agu“ üldkõnemuslik õpiring, 25 liiget; juhat. õpet. Amanda Toomsalu.

Läänemaal: 14) Lääne-Mõisaküla Haridusseltsi kodukaunistamise õpiring, 15 liiget; juhat. õpet. August Kelder.

Saaremaal: 23) Elme Maanoorte Ringi üldkõnemuslik õpiring, 26 liiget; juhat. õpet. Rein Saarep.

Soodsamail tingimusil laenusid rahvamajadele Tartumaal.

Tartu maavalitsuse poolt võeti vastu uus Tartumaa koolimajade ehitusfondi põhikiri, mis tunduvalt lahtu läheb senisest. Olulisemaks muudatuseks põhikirjas on see, et peale koolimajade jaoks mineva laenu võib fondi valitsus laenu anda ka rahvamajade ehitamiseks, korraldamiseks ja omandamiseks, kuid tingimusel, et omavalitsus sihtasutiste või organisatsioonide eest vastutuse selliste laenude eest

24) Abruka saare Haridusseltsi Maanoorte Ring, 10 liiget; juhat. õpet. Kaarel Tuulik.

25) Anseküla Maanoorte Ringi üldkõiguslik õpiring, 22 liiget; juhat. põllum.-aednik August Maripuu.

26) Leisi kooliringkonna noorteühing „Edu“ seltskondliku kasvatusõpiring, 26 liiget; juhat. õpet. Albert Seppel.

enda peale võtaks, lubades laenu ainult sel korral, kui fondi kapital on tõusnud üle 150.000 krooni ja nõudmisi laenude järele koolimajade osas sel määral ette pole teada.

Praegu on fondil juba koos 120.000 krooni. Kuna iga aastaga see summa kasvab umbes 10.000 krooni võrra, siis võib juba lähematel aastatel loota, et fondil võimalus avaneb ka rahvamajade korraldamisele appi tulla.

Talumaja rahvamajaks.

Kuna mujal Järvamaal on suudetud juba enamvähem vajalikke rahvamaju soetada, kan-

üldkõiguslik õpiring, 16 liiget; juhat. kooli-juhat. Eerik Kurik.

Antslasse asutati näitetrupp.

Mitmeid aastaid seisib Võrumaa suuremas keskuses, Antsla alevis, vabahariduslik töö täiesti sõiõdis. Alles 1936. a. lõpul asutati ven-

Tartumaal: 21) Neeruti Rahvaraamatukogu Seltsi õpiring, 17 liiget; juhat. õpet. Jüri Saar.

22) ÜENÜ Saare osak. üldkõiguslik õpiring, 57 liiget; juhat. põllup. Oskar Mägi.

23) Vaimastvere Raamatukogu Seltsi Kõõla üldkõiguslik õpiring, 19 liiget; juhat. koolijuhat. Aleksander Ilmoja.

Järvamaal: 12) Peetri Haridusseltsi Esna

dade L. ja H. Abeli poolt näitetrupp, mis kooliõpetaja Herbert Abeli juhatusel energiliselt algas lavakunsti viljelemist. Seni on annud trupp kolm etendust, kahel korral mängides täiesti väljamüüdnud majale Elmo Ellori „Maarahva lunastamist“. Trupi ettekanded on leidnud publikult väga sooja vastuvõttu.

Pildil: Stseen El. Ellori „Maarahva lunastamisest“.

natab aga rahvamaja puuduse all veel Albu-Risti. Siin tüdab rahvamaja aset tavaline talumaja. Kuna talumaja pealegi moodne pole, siis suuremate ülesannete teostamine, eriti just näitetegevuse alal, on seoses suurte raskustega või hoopiski takistatud.

Uusi rahvamaja.

Mõniste vallavalitsus Valgamaal määras celarve korras 1500 kr. rahvamaja ehitamiseks, mis ehitatakse ümber senisest magasiadast.

Roela vallavolikogu eestvõttel asutati sihtasutis „Roela Rahvamaja“, mille ülesandeks jääb rahvamaja ehitamine Roelasse. Vallavolikogu määras 0,5 ha maad rahvamaja ja selle ümbruse jaoks, 1000 krooni celarve korras ja peale selle veel ehitusmaterjali rahvamaja alusvaraks, seega kokku umbes 2000 krooni. Rahvamaja ehitatakse vallamaja vastu, teisele poole teed.

Senno uue rahvamaja. Mõõdunud kevadel ühinesid Irboska jaama juures asuvad seltskondl. organisatsioonid ühise seltsimaja ehitamiseks. Asutati sihtasutis „Irboska Rahvamaja“, mille põhikiri on ka juba kinnitatud. Sihtasutises on Haridusselts „Valve“, Vene Haridusselts, Senno vallavalitsus ja kaitseliit. Esi-algu pandi kokku iga organisatsiooni poolt 500 krooni. Maja ehitatakse Irboska jaama ja Senno küla vahelisele maalale, kus ka krunt juba olemas. Rahvamaja ehitatakse kivist ja läheb maksma üle 20.000 krooni.

Ka Nõo tuletõrje ühingu 1937. a. tegevuseks on rahvamaja ehitamine Nõoses. Samuti Vana-Püügaste Rahvaraamatukogu Seltsil on päevakorral rahvamaja ehitamine Saverna oma krundile

Sihtasutis „Allikukivi Rahvamaja“le“ annab Voltveti vallavalitsus määramata ajaks kasutamiseks Voltveti mõisast eraldatud mõisamaakoha „Kvellenstein“i, peale selle määras volikogu sihtasutisele 1000 krooni toetust rahvamaja ehitamiseks.

Moodne Rahvamaja Raekülla. Raeküla N/Ü „Koit“ asub kevadel püstitama moodsat seltsimaja-rahvamaja. Hoone ehitatakse kahekordne ja telliskivist. Püstitavasse hoonesse on ette nähtud avar 200 istekohaga saal, orkestriruum, näitelava, nais- ja meesnäitlejate garderoobid, einelauaruum, jalutusruum, vestibüül riidehooruumidega, seltsile tarvilised vähemad ruumid ja kaks elukorterit.

Fassaadipoolsel küljel on hoone pikkus 30 meetrit. Hoone läheb maksma 3,7 miljonit senti. Kuna väikesel seltsil osutub ülejõukäivaks sellise summa hankimine, siis on saavutatud kokkulepe Sindi-Lodja telliskivitehase rentnikuga, kes püstitab toorehituse pikaajalise krediidiga. Osa tööd tehakse aga talgutega.

Ka Sinti moodne rahvamaja. Sindi rahvamaja võistlusprojektide ja teiste eeltööde kuluks on ära tarvitatud üle 500 krooni. Ehitusfondis on praegu üle 1100 krooni. Sindi Tarvitajate Ühiseuse Juhatus otsusega omandab ühisus 4000 krooni eest rahvamaja osatähti, kuna aleviomavalitsuse poolt on lubatud rahvamaja ehitamiseks kahe riitavakamaasuurune tasuta krunt. Rahvamaja tööde edukamaks läbiviimiseks kutsutakse ellu sihtasutis „Sindi rahvamaja“.

Siiditööstus „TEKSTILANA“

TALLINN, MEREPUIESTEE 17

»Rotermannitehaste» maja. Tel. 313-38

Valmistame kõrges headuses igasuguseid

voodri
teki
kleidi
mantli

riideid

siidist, poolsiidist ja villasest.

KEEMIA-TEHAS H. VICHMANN

Paldiski mnt. 20. Telefon 434-64

Soovitab tuntud headuses:

kingakreemi „NEVA“

saapamääret „KALAMEES“

uudis kingakreemi „LÄIGE“

metallipuhastust „VOLA“

ja küünlaid igas suuruses.

Akumulaatori-ja
elemenditehas

KONSTANTIN

MÜHLWERK

TALLINN,
Jaama 8.
Tel. 306-67.

Suvitus- ja supellinn **PÄRNU**

oma looduslike ravigahenditega
tervismudaga ja tervisrabaga

on ligi 100 aastat tuntud.

Moodsas ravilas ravitakse
edukalt: jooksvahaigusi,
naistehaigusi, ainetevahetu-
tuse haigusi, südamehaigusi
— — jne. jne. — —

Täieline vesiravi (hüdrot-
erapeutiline) osakond iga-
suguste duššidega, higis-
tamisekastidega jne. jne.

Merevee bassein.

Päikesepaisteline, kaitstud supelrand.

PÄRNU ON ODAVI!

Eriti odavad hinnad on
juunis ja augustis:

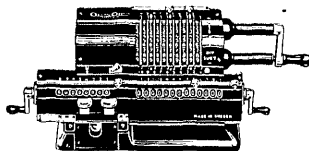
14-päev. ravi Kr. 68.— — ülalpidam.
21 " " " 95.— — arstiabiga
28 " " " 126.— — ja vannid.

MITMEKESISED LÕBUSTUSED.
SÜMFOONIA ORKESTER.

Juuni algul avatakse moodne
„RANNA-HOTELL“

Üksikasjalisi andmeid ja kirjandust
Pärnu kohta saab aadr.:

Pärnu,
supelinspektorile.

Ärge katsetage—
oslike tuntud rootsi arvutusmasin

ORIGINAL-ODHNER

On palju arvutusmasinaid, mis kallimad, kuid
ühtki paremat Original-Odhner'ist. Original-
Odhner on lihtne ja kergesti käsitatav. Ta on
varustatud ainult tarvilikkude seadeldistega, kuna
kõik üleliigne, mis teeb masina ehituse asjatult
keeruliseks ja tõstab hinda, on ära jäetud.

Proovige **Original-Odhner'**it ja veenduge,
et temaga on väga lihtne ja mugav töötada.

K-m. LIER & ROSSBAUM

TALLINN, VIRU 7 — TELEFON 433-34

Tallinna Linna Pandimaja kauplused.

Parim ostukoht kõigile.

Rikkalik valik, korralik kaup, soodsad hinnad.

Narva mnt. 18, tel. 306-84:

moodne mööbel: riide- ja puhvetikapid,
söögi- ja kirjutuslauad, sohvad, toolid, voodid,
peeglid, pildid ja pildiraamid jne.: õmblus-
ja kirjutusmasinad, jalgrattad, grammofonid
seinakellad jne.

Maneeshi 4, tel. 301-23:

valmisrõivaid: ülikonnad, kevade- ja
suvepalitud, vihmamantlid, kaabud, jalanõud
jne.: kuld- ja hõbeasjad, tasku- ja käekellad,
laskeriistad, fotoaparaadid jne.

**Laialdane ärisõprade ringkond
üle maa.**

Ületamatuks

häduselt ja hinnalt

jääb „**Milvi**“
hambapasta

Saadaval kõigis ärides

A.-S. Ephag,
Tallinn

SOOVITAME
LUGUPEETUD

PIIMATALITUSTELE:

Rootsi „**ALFA-LAVAL**“ ja
Saksa „**WESTFALIA**“
harilikke, poolhermeetilisi ja täishermeetilisi

koorelahutajaid

Astra & Silkeborgi vabrikute uuemat tüüpi ning paremate katsetulemustega kroonitud **piimatööstuse masinaid.**

Praegusaja paremaid üldtunnustatud **piimaveokanne** ja **piimakurnasid** Taani „**F. M.**“ ja Rootsi „**Alfa**“.

Võitunnimaterjali, pärgamenti, võisoola, võivärvi, väävelhapet, amüülalkoholi, masinarihmu ning kõiki piimatalituses vajalikke laboratooriumitarbeid.

Müük ainult piimatalitustele.

Jälgige hinnakirju.

P. K. „Võieksport“

„POLARIS“

EESTI KINNITUS-AKTSIA-SELTS

võtab vastu järgmisi **kinnitusi**: tule-,
murdvarguse-, veo-, väärtsaadetiste-,
kasko- (laevakerede) ja klaasikinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad **Kr. 948.000.—**

Seltsi asutamisest peale on kahjude eest väljamaksetud
üle **Kr. 500.000.—**

Soliidne edasikinnitus!

Kahjud likvideeritakse viivitamata!

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12. Kõnetraat 426-66.
Telegrammi-aadress: „Polaris“.

Osakond asub Tartus, Suur Turg 11. Kõnetraat 6-75.

E s i n d a j a d kõigis linnades ja maakohtades.

Narva Kalevi Manufaktuur

käib põhimõtte järele:

suurim vastupidavus,
kõrge elegants,
kõige odavamad hinnad!

Iga kangas kannab
vabriku märki, mis
ostmisel tähele-
— panna. —

A/S „ROTERMANN'i TEHASED“

END. CHR. ROTERMANN ● ASUT. 1829. A.

Kõrgeväärtuslised jahud, kaerahelbed, kruubid ja tangud.

LEIVAVABRIK ● JUUSTUEKSPORT

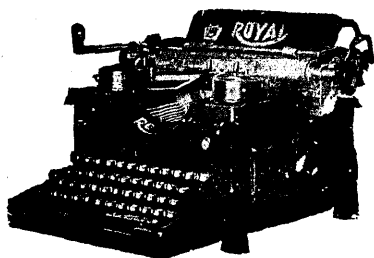
E s i n d u s e d „Opel“, „Oldsmobile“, „La Salle“ ja „Krupp“—autod ● „Continental“ kummid ● „Hadurolit“ parim määrdaine lisaks mootorõlile.

Juhatus: Tallinnas.

Osakonnad: Tartus, Viljandis, Narvas.

Kirjutusmasin uus mudel

ROYAL

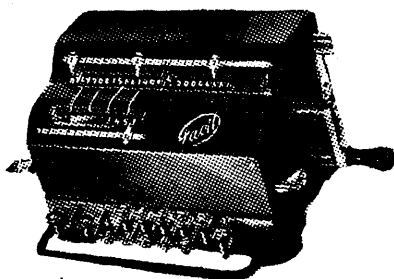

võitis esimeseklassi kirjutusmasinate võistlusel esimese koha

Elhne käsillusest

10-ne sõrmikuline arvemasin

FACIT

on pikaajalise kogemuse täiuslikum saavutus

Tugev konstruktsioonilt

V-ad LOUN & SCHITIKOV, TALLINN, Niguliste 18
Telefon 434-37

Haridustegelased!

Suvituslinn

KURESSAARE

annab **ka Teile** tagasi talve
väsitavas töös kaotatud

tervise, elujõu ja töörõõmu!

Nõudke teateid

Kuressaare Linnavalitsuselt

TELEFONID: 308-19
306-91

TRANSPORT KONTOR
V. S. LEVINOWITSCH

ASUTATUD 1875. A.

TALLINN, U. HOLLANDI 5